

Burja

GLASILO OBČINE KOMEN
Letnik 16, številka 2

Poštnina plačana pri pošti 6223 Komen

JUNIJ 2021

*Drage občanke, dragi občani!
Izrekamo vam iskrene čestitke ob
našem skupnem prazniku
in dnevu državnosti.*

*župan mag. Erik Modic,
podžupanja Alenka Tavčar,
člani občinskega sveta in delavci občinske uprave*

1 POGOVOR Z ŽUPANOM

4 NOVICE IZ OBČINSKE UPRAVE

4 Ocenjevanje vin

4 IZ VAŠKIH SKUPNOSTI

4 Obnova kala v Tomačevici

5 Ko delo za skupno dobro povezuje in razveseljuje

6 DRUŠTVENO

6 In memoriam - Bogdana Bratuž

7 Vsak si po svoje otožnost odganja: ob zaključku dvanajstega študijskega leta Univerze za tretje življenjsko obdobje Kras

8 BURJINA GLASBA

8 25 let PIHALNEGA ORKESTRA KOMEN – glasba in mladost močnejša od COVID-19

10 Uspeh z diatonično harmoniko in klarinetom v rokah

11 IZ KOMENSKE KNJIŽNICE

11 KMETIJSTVO IN GOZDARSTVO

11 13. ocenjevanje salam in klobas

13 Afriška prašičja kuga, sedaj zelo blizu nas!

14 EKO

14 Akcija zbiranja azbesta v občini Komen več kot uspešna

14 Poročilo o ustreznosti pitne vode

15 ZDRAVSTVO IN SOCIALA

15 Jeza je smerokaz, agresija je razdiralec (prispevek psihologinje Ele Breclj)

16 Teden Rdečega križa

17 Bogastvo čustev

18 ŠPORTNO

18 Slovenska bakla: športni praznik združevanja, povezovanja in vključevanja

20 Poletje na Krasu 2021

22 Mladinska nogometna šola Komen in NK Komen zaključujeta sezono 2020/2021

22 BURJICA

22 Dogajanje v Vrtcu Komen ...

24 ... in Vrtcu Štanjel

26 IZ ŠOLSKIH KLOPI

26 Na kraško gmajno s kolesom, s cajno

27 Pa smo jo le dočakali ...

31 KAR BURJA PRINESE

35 KOSOVELOV DOM

36 PRIREDITVE IN OBVESTILA

Foto: Ivana Žigon

Burja

Glasilo Občine Komen
Letnik 16, številka 2, JUNIJ 2021

Izdajatelj:
Občina Komen, Komen 86, 6223 Komen
Telefon: 05 7310 450
Fax: 05 7310 460
Spletna stran: www.komen.si
e-pošta: burja@komen.si

ISSN 2591-2321

Naklada: 1.400 izvodov
Glasilo brezplačno prejmejo gospodinjstva v občini Komen. Glasilo raznaša Pošta Slovenije. V primeru, da glasila ne prejmete na dom, se obrnite na pošto v Komnu ali Štanjelu in jim sporočite, da glasila niste prejeli. Glasilo dobite brezplačno tudi na Občini v Komnu, na voljo je tudi v elektronski obliki na spletni strani občine www.komen.si.

Odgovorna urednica: Heidi Vrčon
Uredniški odbor: Mojca Sušnik Klemenčič (pomočnica odg. urednice), Tanja Bratina Grmek, Suzana Stanko, Martina Godnič
Lektoriranje: Barbara Jejčič
Priprava in tisk: Studio Terčon, Borut Terčon s. p.

Vabljeni, da svoje prispevke (članke in slikovno gradivo) za naslednjo številko pošljete v elektronski obliki na e-naslov: burja@komen.si najpozneje do 25. 8. 2021. Prispevki, ki bodo prispeli prepozno, ne bodo vključeni v junjsko številko! K posameznemu članku priložite največ dve fotografiji v čim boljši resoluciji. Vabimo tudi vse fotografe ali fotografke kar tako, da nam pošljejo tematske fotografije za objavo na naslovnici. Digitalni posnetki naj bodo v čim boljši resoluciji. Poslanih posnetkov v slabi resoluciji ne bomo objavili.

Naslednja številka občinskega glasila izide SEPTEMBRA 2021.

Avtorica naslovne fotografije: Ivana Žigon

Pogovor z županom

Tik pred letošnjim občinskim praznikom smo župana, mag. Erika Modica, prosili za pogovor o obdobju od lanskega praznika. Za razliko od lani bo letos vendarle

slavnostna seja občinskega sveta tik pred občinskim praznikom.

Kljub hitremu izboljšanju epidemioloških razmer pa tokrat še ne bomo imeli popolnoma klasičnega občinskega praznika z osrednjo občinsko prireditvijo in celodnevni zabavnim programom. Praznovanje občinskega praznika bo časovno vpeto v številne druge manjše prireditve in dogodke, ki se bodo v juniju odvili v okviru različnih projektnih aktivnosti in rednih poletnih kulturnih programov, kot so npr. večdnevni Festival Gledanica (projekt Kaštelir program Interreg Va SI-HR), poletni grajski večeri, koncert Pihalnega orkestra Komen itd.

Dočakali smo nekaj sprostitev ukrepov, povezanih z epidemijo covid-19. Prosim vas za oceno, kako smo v Občini Komen preživel to obdobje doslej?

Zanimivo je, da se je prvi potrjeni primer okužbe v naši občini pojavil šele septembra 2020. Prvega vala torej spomladi 2020 sploh nismo imeli, potem pa so se zvrstili trije. Prvi je bil v oktobru in novembru lani. Takrat smo prvi v Sloveniji, že 5. novembra, v Komnu v okviru Zdravstvenega doma Sežana izvedli množično testiranje v Občini Komen zaposlenih občanov. Celo iz regijskega štaba civilne zaščite so prišli opazovat, kaj počnemo. Za odločitev o množičnem brezplačnem cepljenju zaposlenih smo se odločili, ker smo brali o podobnem pristopu v nekaterih evropskih državah. Motilo me je, da naša država takrat še ni predlagala podobnega pristopa. Ker država ni storila tega, smo vsaj v Občini Komen naredili tisto, kar smo lahko, v okviru svojih možnosti. Odziv na to cepljenje je bil zelo dober, saj se je preko delodajalcev v zelo kratkem času prijavilo več kot 200 zaposlenih občanov. Dva ali tri tedne zatem se je število okužb precej znižalo. Sledil je nov val okužb v decembru in pozneje še en spomladi letos. Zdaj se je pojav novih okužb zmanjšal, podobno kot tudi drugje po Sloveniji.

Pred kratkim je bila v Občini Komen akcija zbiranja azbestnih odpadkov. Izvedli so jo delavci KSP, d. d., Sežana in delavec režijskega obrata Občine Komen. Kako uspešna je bila?

Kolikor vem, take akcije ni bilo v naši občini vsaj zadnjih deset let. Pobudo zanjo je dala ena od list občinskih svetnikov. Akcijo smo umestili v obdobje t. i. dneva zemlje in tri dni, med 22. in 24. aprilom, smo v Zbirnem centru Komen zbirali tovrstne odpadke. Oddaja azbestnih odpadkov je bila sicer mogoča tudi prej, a ne brezplačno. Sicer znašajo stroški oddaje azbestnih odpadkov kar 228,7 evrov za tono odpadkov. Stroške izvedbe in oddaje na odlagališče bo letos pokrila Občina Komen. Ocenjujemo, da bo skupni strošek znašal približno 15.000 evrov, saj so občani pripeljali okrog 50 ton azbestnih odpadkov. Vsi smo bili presenečeni nad tako množičnim odzivom.

Pri tem se zahvaljujem vsem občanom, ki ste upoštevali navodila in azbestne odpadke pravilno pripravili, zložili na palete in zavili v folijo ter tako preprečili raztros azbestnih vlaken v okolje.

Zelo verjetno bomo akcijo ponovili tudi prihodnje leto, seveda pa gotovo ne bo tolikšnega odziva kot letos.

Verjetno vsakega izmed občanov najbolj zanima, kako se razvija vas ali naselje, v katerem živi. Veliko novega nastaja prav na pobudo občanov, tudi v okviru participativnega proračuna. Zaradi razmer, ki so vladale v obdobju epidemije, marsičesa (še) ni bilo mogoče uresničiti. Kaj pa je vendar nastalo novega?

Najprej naj povem, da je v letošnjem občinskem proračunu rezerviranih skupno več kot 350.000 evrov, namenjenih tako za obnovo vaških domov kot za pro-

jekte participativnega proračuna in glavarino vaških skupnosti.

Od zadnjega občinskega praznika smo obnovili vaško štirino z okolico v Hruševici, asfaltirali makadamsko cesto pri lokvi v Kobjeglavi, uredili ekološke otoke v Gorjanskem, na Lukovcu in v Škrbini, dokončana pa je tudi obnova prireditvenega prostora v Tomačevici. Med projekti, financiranimi v okviru participativnega proračuna, ki so še v teku, pa so ureditev podpornega zidu v Malem Dolu in ureditev prireditvenega prostora v Kobdilju, pa tudi sanacija vodnjaka v Ivanjem Gradu ter v okviru LASovega projekta ureditev medgeneracijskega parka v Svetem.

Nadaljevali smo tudi z obnovo številnih vaških domov: Tomačevica, Ivanji Grad (tribune), Škrbina, Brestovica pri Komnu, Volčji Grad, Sveto in Kobjeglava ter v Brjah pri Komnu (nova streha). Dokumentacijo za izdajo gradbenega dovoljenja pripravljamo za obnovo vaških domov v Kobdilju, Preserju pri Komnu, Gorjanskem, dom v Gabrovici pa čaka še na spremembo tekstualnega dela občinskega prostorskega načrta. Za Kulturni dom v Komnu pa se pripravlja idejna zasnova za nadomestno gradnjo, saj smo lani, potem ko smo že izdelali projektno dokumentacijo za celovito prenovu, po temeljitem premisleku ugotovili, da bomo z nadomestno gradnjo lažje zadostili prostorskim in tehničnim potrebam knjižnice, Pihalnega orkestra Komen in sodobne večnamenske dvorane. Poleg tega bomo tako dosegli tudi ustrezno energetske varčnosti stavbe, navsezadnje pa je to tudi cenejša rešitev. Seveda bomo ohranili freske in skušali z novo arhitekturo upodobiti nekatere značilne elemente sedanjega doma. S tako odločitvijo se je julija 2020 strinjal tudi zbor vaščanov Komna.

Štirina v Hruševici.

Igrišče v Tomačevici.

Kaj je novega glede izboljšanja prostorskih pogojev za šolsko in predšolsko mladino?

Izvedli smo razširitev kuhinje v osnovni šoli v Komnu, med poletnimi počitnicami bo izbrani izvajalec obnovil sanitarne prostore v starem delu komenskega vrtca. Dokončana je idejna zasnova dozidave in rekonstrukcije vrtca v Štanjelu, v izdelavi pa je dokumentacija za pridobitev gradbenega dovoljenja. Za nov prehod za pešce vključno z ureditvijo dvosmernega avtobusnega postajališča pred komensko osnovno šolo je izdelan projekt za izvedbo, ki pa še čaka na odobritev s strani Direkcije Republike Slovenije za infrastrukturo, s katero se dogovarjamo tudi vsaj o delnem financiranju te prometne investicije.

Saj niste pozabili na predstavnike mlade generacije, kajne?

Nikakor! Pri dodeljevanju sredstev za pomoč mladim je občutna razlika v primerjavi s prejšnjim obdobjem, saj se bo znesek vseh sredstev za ta namen z rebalansom proračuna za leto 2021 povečal iz 20.000 na 55.000 evrov. Tako se znesek pomoči za gradnjo oziroma nakup hiše ali stanovanja povečuje iz 3.500 na 5.500 evrov na upravičenca, prav tako pa so mladi upravičeni do subvencije pri nakupu občinskih stavbnih zemljišč do 1/3 vrednosti stavbnih zemljišč. To velja tudi za mlade iz drugih občin, ki bi se želeli priseliti k nam.

Starejšim ste pred časom obljubili, da jim bo Občina Komen olepšala dneve v Dnevnom centru Cirje, za katerega ste odkupili nekdanjo menzo ALU Komen. Je kaj novega v zvezi s tem?

Lahko povem samo to, da trenutno poteka postopek javnega naročila za izbor

izvajalca gradbenih del in da pričakujemo, da bo dnevni center dokončan v zimskih mesecih in nato spomladi 2022 odprl svoja vrata.

Turizem je ena od prednostnih dejavnosti v naši občini. Panoga je deležna izrazite podpore Občine Komen. Znano je, da si prizadevate pridobiti čim večji delež evropskih sredstev za uresničitev številnih zamisli, s katerimi bo naša občina še bolj privlačna za obiskovalce.

Tako je. Pri razvoju turizma moram poudariti, da smo lani štiri kraško-brkinske občine šele zaključile vse potrebne postopke za preoblikovanje Območne razvojne agencije Krasa in Brkinov v družbo z omejeno odgovornostjo, ki bo skrbela tudi za skupno turistično promocijo in razvoj celotnega območja. Šele jeseni oziroma po novem letu se je začela postavljati njena struktura in zaposlovati nove kadre. ORA, d. o. o., sestavljata zdaj dve enoti: enota za območni razvoj in podporo podjetništvu s sedežem v Sežani in enota za turizem s sedežem v Štanjelu, ki zdaj skrbi za celo-

vito promocijo turistične ponudbe območja Krasa in Brkinov.

Poleg teh enot pa je še podružnica v Štanjelu, ki dela samo za našo občino. Na podružnico v Štanjelu smo prenesli celotno upravljanje, povezano s štanjelskim gradom (npr. Spacalova galerija, viteška dvorana, enoteka, info-točka Nature 2000 v nastajanju itd.), Kobdiljskim stolpom (info-točka o gradiščih) in javnimi sanitarijami. Navedene objekte, skupaj s Ferrarijevim vrtom, ta enota promovira in trži v korist Občine Komen.

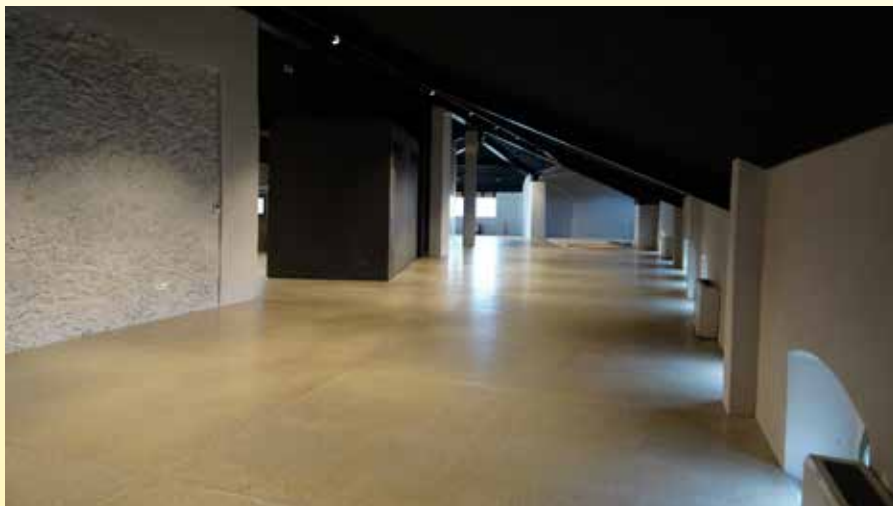
Kaj pa je novega razen nove organizacije? Turiste zanimajo konkretne stvari, kot so novi objekti, nove storitve ...

Konec septembra letos je predvideno odprtje info-točke Nature 2000 v štanjelskem gradu. Gradbena dela so zaključena, sledi še dobava interaktivne razstavne opreme.

Lahko se pohvalimo z uspešno sanacijo Kobdiljskega stolpa, s katero smo zaustavili zamakanje; uredili smo notranjo info-točko o prazgodovini (gradišča) v okviru projekta Kaštelir (program Interreg Va SI-HR), pa tudi zunanjo info-točko s kamnitimi klopami. Ne smem pozabiti na konservatorsko zaščito ostankov srednjeveškega stolpa na Gledanici in ureditev dostopnih poti. Pridobili smo tudi sredstva Ministrstva za kulturo Republike Slovenije za izvedbo restavratorskih del v Ferrarijevem vrtu (jeseni) in stopnišča na grajskem dvorišču (pozimi).

Da bi uredili primerno parkirišče za avtobuse in avtodome, s katerimi prihaja vse več obiskovalcev v Štanjel, pridobivamo zemljišča za ta namen, ob železniški postaji v Štanjelu.

Daljši časovni rok zahteva uresničitev GEOMOB, kot označujejo skupno štiri milijone evrov težak evropski projekt uredi-

Bodoča info-točka Nature 2000 v mansardi spodnjega palacija gradu.

Kobdiljski stolp.

tve mreže utrjenih kolesarskih poti. Za ta projekt smo skupaj z Občino Sežana oddali prijavo za evropska sredstva, ki naj bi pokrila malo manj kot 80 % skupne vrednosti projekta. Poti načrtujemo od Komna, Gabrovice, Volčjega Grada, Coljave in Kobjeglave do Sežane, pripomogle pa naj bi h krepitvi kolesarskega turizma na Krasu.

Veliko zanimanje vlada za nov turistični produkt Občine Komen, imenovan Vinski butični produkt, ki ga načrtujemo v Gorskem tik ob bivšem mejnem prehodu. Tu naj bi postavili posebno turistično naselje.

Ena od ključnih dejavnosti občin je tudi načrtovanje in vlaganje v komunalno, prometno in drugo javno infrastrukturo, z drugimi besedami nove ceste, vodovodi, gradnja javnih stavb in podobno. Kaj načrtuje Občina Komen in kaj gradi?

Med že uresničenimi dosežki so rekonstrukcija vodovoda in posodobitev javne razsvetljave na območju Gornje Branice, sanacija dela vodovoda v Svetem, črpalnice v Možicah.

Veseli nas, da je izbran izvajalec za izgradnjo komunalne infrastrukture na območju ALU Komen in da bomo s to investicijo zagotovili tudi priključitev nove obrtne cone na komunalno infrastrukturo in s tem osnovne pogoje, da lahko sploh zaživijo. V zvezi s krožiščem v Komnu je novo to, da je Direkcija RS za infrastrukturo naročila projekt za izvedbo del, ki bo srednjeročno omogočila tudi predstavitev bencinske črpalke iz središča Komna, pozimi pa naj bi začeli tudi z izborom izvajalcev gradbenih del. Obvoznica mimo ALU Komen, ki bi posledično zmanjšala prometno obremenitev glavnega trga v Komnu, je v fazi idejne zasnove.

Končno smo uskladili interese vseh udeležencev pri izgradnji novega TUŠa v Komnu: trgovina se poveča, zgradi se osrednje parkirišče v dveh etažah, ob njem pa novi poslovni stavbi za lekarno in pošto. Slednja namerava tu oblikovati manjši logistični center za ta del Krasa.

Snuje se tudi idejna zasnova za ureditev športnega centra Komen, vključno z novo športno dvorano, medtem ko bi se sedanjno telovadnico ustrezno preuredilo in nameni balinarjem in glasbeni šoli.

Se občine na Krasu povezujejo na katerem od delovnih področij?

Vsekakor, kot primer naj navedem, da smo se občine Komen, Hrpelje-Kozina in Divača spomladi dogovorile, da do konca letošnjega leta ustanovimo skupno medobčinsko upravo. V njej bi bile skupne službe za urejanje prostora, urejanje prometa, zaščite in reševanja idr., pri čemer bi stroške te skupne uprave v višini 50 % pokrila Republika Slovenija. Tako bi lahko nudili svojim občanom večjo kakovost storitev, hkrati pa tudi razbremenili svoje občinske proračune.

Za vami je že več kot polovica mandata župana Občine Komen. Lahko strnete vaša spoznanja o dosedanjem delu v tem obdobju?

Ločim dve fazi. Prva faza je bila pred začetkom epidemije, ko sem imel veliko obveznosti, povezanih tudi z družbenimi dogodki, kot so odprtja, srečanja, zbori vaščanov, kar je terjalo veliko časa. Teh dogodkov v drugi fazi, torej v obdobju epidemije, tako rekoč ni bilo.

V prvih mesecih »koronske faze« je bilo tako rekoč vse delo povezano s korono. Upoštevati smo morali vse ukrepe in kljub temu opravljati svoje delo, da razvoj Obči-

ne ne bi zastal.

Opažam, da včasih prehitvam, torej si želim določene zadeve izvesti hitreje, kot je mogoče.

Med vašim predhodnim delom v občinski upravi ste spoznali način dela več županov, preden ste začeli vaš županski mandat. Bi lahko navedli kakšno razliko med delom prejšnjih županov in vašim načinom?

Morda to, da sem olajšal dostopnost občanov do mene. Poleg stalnih »govornih ur« omogočam občanom, da se v sprejemni pisarni dogovorijo za sestanek z menoj, čim imam prost termin. Sodelavka ima dostop do mojega urnika in vedno lahko vnese termin za sestanek.

Med kampanjo ob iskanju podpore za kandidature me je vodilo geslo »Kras, ki živi«. Pomeni, da želim zagotoviti pogoje, ki bodo ljudem omogočili, da ostanejo v Občini Komen, četudi se morda vozijo na delo v druge občine, vendar jim je v prostem času tu tako lepo, da ostajajo naši občani. Zato odmerjamo več sredstev lokalnim društvom, s katerimi naj krepijo dogajanje, povezano z okoljem in tukajšnjimi ljudmi. Prav tako smo povečali sredstva vaškim skupnostim, da lažje same rešujejo določene zadeve. Več sredstev namenjamo za vaške domove, saj so to kraji, kjer se vaščani lahko srečujejo. Želimo biti občina, ki je prijazna do svojih občanov.

Vaške skupnosti so pozitivno sprejele odločitev, da glavarine ni nujno porabiti v tekočem koledarskem letu, ampak neporabljeni del lahko prenesemo v prihodnje leto, v okviru mandata vaške skupnosti.

Morda še osebno vprašanje: drži, da si urejate nov dom v Gabrovici?

Seveda, to ni skrivnost, saj sem v osebnih pogovorih spoznal, da je že kar lepo število ljudi šlo mimo hiše, ki jo gradiva z ženo Britto. Najin dom v Kobdilju je z leti postal prevelik za naju, enako velja tudi za vrt. S časom človek želi, da je vse bolj pregledno.

Ker smo na koncu pogovora bi želel izkoristiti še priliko, da vsem občankam in občanom naše občine čestitam ob občinskem prazniku, ki ga praznujemo 21. junija, in seveda tudi ob bližnjem dnevu državnosti. Ne glede na aktualne spore med političnimi veljaki smo Slovenke in Slovenci lahko ponosni, da živimo že tri desetletja v svoji državi!

Besedilo: Stane Sušnik
Foto: Klemen Gorup

Ocenjevanje vin na območju Občine Komen 2021

Naši vinarji so dokaz, da se najboljši, kljub težkim razmeram, ne predajo. Nasprotno – komisija, ki je letos ocenjevala vina z območja Občine Komen, ugotavlja, da so bila vsa vina v zelo visokem kakovostnem razredu. Vztrajnost, znanje, trud, pečat lokalnega območja – vse to se je zelo odražalo v vzorcih vin, ki jih je komisija ocenjevala na gradu Štanjel. Tokrat prvič v prostorih nove Enoteke gradu Štanjel. Tekmovanje je potekalo 14. maja 2021.

Komisijo so tokrat zastopali: Tamara Rusjan (predsednica), Mojca Mavrič Štrukelj, Andreja Škvarč, Dušan Plesničar, dr. Ivan Žežlina in Majda Brdnik. Za tehnični potek ocenjevanja je skrbela Milena Štolfa, KSS Sežana.

Večina vzorcev, kar 97 %, je bila ocenjena z oceno 16,1 in več – kar pomeni kakovostni razred. Z oceno 18,1 in več vrhunsko ali izbrani teran PTP pa kar 7 vin, izmed katerih je bilo izbrano tudi ŽUPANOVO VINO 2021.

Rezultati ocenjevanja bodo razglašeni na Slavnostni seji občinskega sveta Občine Komen v petek, 18. junija 2021.

Kmetijsko svetovalni službi Sežana vsem članom komisije, osebju restavracije v gradu Štanjel za gostinsko podporo, zaposlenim v TIC Štanjel, še posebno pa vsem vinarjem – ENA VELIKA ZAHVALA za ta dogodek.

Dan brez vina je kakor dan brez sonca ...

Besedilo: Tanja Saražin Strnad

Foto: Klemen Gorup

Iz vaških skupnosti

Obnova kala v Tomačevici

V letu 2020 smo se v Športnem, kulturnem, turističnem in razvojnem društvu Tomačevica odločili, da pristopimo k obnovi enega izmed kalov v Tomačevici, ki je že več let zapuščen. V petdesetih in šestdesetih letih prejšnjega stoletja, ko so kraške domačije že pridobivale vodo iz vodnjakov, so bili kali namenjeni predvsem napajanju živine. Takrat je bilo v Tomačevici pet kalov. V spodnjem delu vasi je bila lokva, tj. kotanja s strmejšimi bregovi, ki je bila namenjena potrebam

Kal pred obnovo.

človeka.

Starejši vaščani vedo povedati o tem, kako se je v kalu napajala živina, kako so v zimskem času igrali hokej in se ob njem družili. Kal je imel v vasi pomembno vlogo tako kot vodni vir in kot kraj druženja.

Kal danes ni več potreben človeku za preživetje, je pa velik pričevalec trdega življenja kraškega človeka v preteklosti. Mlajše generacije se skozi podobo kalov učimo o življenju naših prednikov. Kali kot edine površinske vode na Krasu predstavljajo tudi pomemben življenjski prostor za mnoge živali in rastline. Zato je kale vredno ohranjati.

Obnovo kala smo izvedli s pomočjo sredstev, pridobljenih s strani Občine Komen, ter donacij posameznikov in lokalnih podjetij. Obnovitvena dela smo izvajali od novembra 2020 do aprila 2021, saj je izvedbo del poleg slabega vremena upočasnila tudi epidemija covid-19 in z njo povezani omejitveni ukrepi. Želeli smo si, da bi lahko naredili večjo delovno akcijo (rabuto), v katero bi vključili večje število vaščanov, vendar žal to zaradi epi-

demije ni bilo mogoče. Zadovoljni smo, da smo kljub vsem preprekam zastavljeni projekt realizirali in smo kalu vrnili del podobe, ki jo je imel nekoč. Ob kalu smo postavili informativno tablo, ki bo mimoidočim ponudila osnovne informacije o kalu, ter klop za oddih. Želimo si, da bo

tako v kalu kot ob kalu ponovno polno življenja.

Ob tem bi se najlepše zahvalili vsem, ki so kakorkoli pomagali pri izvedbi zastavljenega projekta.

Besedilo: Mojca Švara Buda
Foto: Elisabetta Fonti Tenze

Ko delo za skupno dobro povezuje in razveseljuje

Čistilne, delovne akcije so v vaseh Kobjeglava in Tupelče nekaj povsem običajnega in ustaljenega. S skupnimi močmi, ko se združi cela vas z željo, da bi očistili in s tem polepšali našo okolico, se da veliko, ogromno postoriti. Na koncu pa šteje zadovoljstvo vseh pridnih rok, saj smo prijetno združili s koristnim. Vča-

sih pa k združitvi moči in složnosti pokličejo tudi kaka bolj velika, nujna dela, ki ne terjajo le enega, ampak več delovnih popoldnevov v dobrobit vseh vaščanov.

Tako se je na prošnjo domačega kobjeglavskega župnika gospoda Cirila Ceja po obnovi razpadajočega kraškega zidu obzidanega župnijskega vrta odzval

predsednik Vaške skupnosti Kobjeglava-Tupelče Marko Zega. Slednji je poskrbel za nabavo potrebnega materiala ter za celotno organizacijo. Skupina moške družine pod delovnim vodstvom Deana Fabjana je v maju in juniju zavihala rokave in v celoti obnovila dotrajan zid, ki se je na določenih mestih za oko nič kaj lepo in skoraj nevarno podiral na bližjo cesto in res prosil k temeljiti obnovi.

In kjer je volja, je pot in je tudi končni rezultat. Zid je tako po nekaj skupnih akcijah zasijal v novi, lepši preobleki. Bogato plačilo za ves vložen trud ter čas vseh sodelujočih domačinov pa je bilo zagotovo veselje po opravljenem delu ter zaključno druženje ob prigrizku in kapljici, za kar je prijazno in hvaležno poskrbel gospod župnik Ciril Cej. Naj tovrstne delovne vneme tudi v prihodnje ne zmanjka!

Besedilo: Tanja Bratina Grmek
Foto: Sebastjan Grmek, Tadej Doles in Tian Ravbar

Društveno

IN MEMORIAM Bogdana Bratuž

Aprilu pravimo najbolj muhast mesec, a za KRD Brce je predvsem otožen. Pred šestimi leti nam je vzel Sergeja Verča, letos pa še Bogdano Bratuž. Gledališko igralko, ki je svojo kariero gradila v SSG Trst in SNG Maribor.

Leta 1988 sta z možem, prav tako uspešnim gledališkim igralcem, Antonom Petjetom prvič prišla v Gabrovico pri Komnu in si tukaj kupila domačijo. Čeprav je bila Bogdana rojena meščanka, je življenje na vasi v njej vzbudilo radovednost. Vzela si je čas in posedala s starejšimi vaščani, ki so ji pripovedovali o preteklih časih in običajih. Tudi sama je poskrbela, da se je ohranila navada postavljanja oltarja za vaški praznik. Tako se procesija za sv. Petra vsako leto ustavi tudi pri njihovi hiši.

Ko smo ustanovili gledališko skupino in na Brcu pričeli prirejati premiere gledaliških predstav, sta z možem vedno vabila svoje gledališke kolege in uživala z nami.

Kljub svoji dolgi gledališki karieri je ob prehodu v novo tisočletje prvič prevzela odgovornost režije. Izbrala je komedijo Voda, ki jo je napisal Joža

Vombergar. Izziv je bil dokaj težak, saj je bila to naša komaj peta predstava. V kratnem gledališkem listu nas je opisala:

„Pravijo jim ljubitelji ali amaterji. Zame so zaljubljeni. Zaljubljeni so v igro, v namišljeno dogajanje, v namišljene ljudi. Nastopanje jim je v zabavo.“

S tem opisom je zadela v polno, saj se

v igri še vedno zabavamo.

Čeprav ji bolezen ni prizanašala, je bilo v njenih očeh vedno zaznati iskricke radovednosti in veselja. Spominjali se je bomo kot mile, prijazne, a vendar odločne ženske, ki je vedno jasno zastopala svoja stališča.

KD Brce

Vsak si po svoje otožnost odganja (Kosovel): ob zaključku dvanajstega študijskega leta Univerze za tretje življenjsko obdobje Kras

Ko sem pred pol stoletja izbirala med srednjimi šolami, je bila na seznamu tudi srednja medicinska šola, za katero se po premisleku (ne bi zmogla niti injicirati) nisem odločila. Hvaležna najstniškemu instinktu sem še danes. Skupaj z ljudmi bi „umirala“ ob napačnem zdravljenju in/ali zgrešenih diagnozah, ne vem, kako bi prenesla poglede ljudi v dolgih čakalnih vrstah, vidnih le v virtualnem svetu. Z dejstvom, da je lahko vsak posameznik skozi psihološki rentgen skrivnostna neznanka. Veseli me, da mlajše generacije turističnih vodnikov in vodnic ugotavljajo, da so upokojenci skupina posameznikov s posebnimi znanji iz različnih strok. Za seboj imajo v povprečju štirideset let dela v različnih dejavnostih in obilico raznolikih življenjskih izkušenj, saj sta dve obdobji že za njimi. Živijo s tem, kar jim je še ostalo – zdravja, časa, radoživosti, življenja željnosti – in naštetu prikrajajo vsakodnevnim obveznostim, številnim zanimanjem, prostovoljnemu delu in ljudem, ki jih obdajajo ali pa tudi ne. Kajti, tako Kosovel ... mi smo v vinogradu, drugi so v hramu – vsak si po svoje otožnost odganja. Dvanajsto študijsko leto Univerze za tretje življenjsko obdobje Kras se je odvijalo z veliko boljšim prilagajanjem ukrepom, hitrejšim prehodom iz klasičnega izobraževanja s srečevanjem udeležencev v prostorih, v stiku, na študij na daljavo (dopisni ali po zoomu). Študijsko dejavnost so simbolično zaključili s srečanjem članov, njihovih prijateljev in sorodnikov v vasi Kosovelje, da spoznajo primer oblikovanja skupnosti oziroma medsebojne povezanosti, ki nam edina pomaga preživeti. Udeleženci so prihajali od vsepovsod z avtomobili, se zbrali ob spomeniku – votivni kapelici (z vklesanim napisom Feld-spital 808), v času prve svetovne vojne umeščeni med lesene barake, ki so služile poljski bolnišnici, opremljeni za lažje kirurške posege. Na južnem delu naselja, bliže hišam, so bile velika kopalnica, razkuževalnica in obvezovalnica, nekaj dolin stran pa je bilo okrevališče za konje. Mimo vasi je v času prve svetovne vojne peljala normalnotirna proga do Kostanjevice z železni-

ško postajo na Velikih Ravnah (Rovnah) in služila avstro-ogrske vojske, prevozu ranjencev, vojakov in orožja ter za oskrbovanje sanitetnega centra. V bližini bolnišnice je bila kaverna, mrtvašnica in bilo je začasno pokopališče. Po vojni so ostanke pokojnikov prenesli v Sredipolje, v Italijo, na del, ki je bil namenjen vojakom premagane vojske. Prebivalci so bili v času prve svetovne vojne izgnani ali so se umaknili/zbežali zaradi bližine fronte. V hiše so se naselili avsto-ogrske vojniki in sanitetno osebje. Pliskovljani, ki niso bili izseljeni, so znali povedati, da so se med sabo sporazumevali v enem izmed slovanskih jezikov in da so bili s civilni prijazni ter so zdravili tudi njih. Begunci in izgnanci so se 1919. vrnili v izpraznjene in polporušene domove, ki so jih obnovili tudi z lesom barak. Ime Kosovelje nas nehoti spomni na kraškega pesnika (Kosovel-je) in njegovo sporočilo iz zaledja fronte, kjer so ljudje videli težke bojne posledice. Na Jožefinskem vojaškem zemljevidu iz druge polovice 18. stoletja najdemo ime Cosovelli po rimski vili Casa Vallis ob dolini. Po tretji razlagi so prihajali Istrani prodajati kose in iz Dajkoso v'lje (takoj), poimenovali Kosovelje, čeprav je v Velkavrhini knjigi navedena tudi (po moje manj verjetna) Kosa velja. Predsednik vaše skupnosti Dušan Luin je sprejel udeležence v vasi in jih pospremil od hiše do hiše, opremljene s kamnitimi tablami, v katere je kamnosek Jernej

Bortolato vklesal domača hišna imena. Na pročeljih nekaterih tipičnih kraških hiš so pritrjene večje spominske plošče z imeni in priimki domačinov, znanih širše v svetu: Karel Jurca (1875-1918), prvi krajski arhitekt, načrtovalec in urejevalec parkov, sin Leopold Jurca (1905-1988), župnik, dekan in prvi ravnatelj semenišča v Pazinu ter dobitnik državnega odlikovanja zaslug za narod, spominska plošča Albinu Zlobcu (1906-1985), na pročelju kovačije, delujoče od 1939 pa do 1985. Stoletnice prve svetovne vojne so se spomnili s postavitvijo plošče Dominiku Štoki, ki je preživel rusko fronto v Galiciji in ženi Mariji, ki se je s preostalimi družinskimi člani vrnila iz begunstva v Škofjo Loko. Z druge plošče razberemo, da sta se srečno vrnila tudi Franc Žerjal (1882-1954), kamnoseški mojster v Nabrežini, in sin Milan Žerjal (1911-1986), vodja kamnoloma v Koprivi, avtor spomenika padlim v Kosoveljah. Kjer stojita plošči mizarskemu mojstru in priljubljenemu ljudskemu godcu Jožetu Lavrenčiču (1879-1966) in njegovemu sinu Stanetu Lavrenčiču (1925), vodji Krasopreme Dutovlje, Občine Sežana in Kraškega vodovoda, je bil 6. 11. 1943 ustanovljen Okrožni odbor slovenske protifašistične zveze žena za Kras. Misel navežem na dolgotrajno pomanjkanje vode na Krasu. Po trmastem vztrajanju Viktorja Saksida, da voda na Krasu je, in njegovem odkritju vode v Brestovici, je bil Lavrenčič mlaj-

ši vodja projekta vodooskrbe na Krasu. Iz naslednje plošče zvemo, da je bil hidrokrilec PT-150 izum častnega vaščana Jordana Zaharja (1928). V Guinnessovo knjigo rekordov je bil vpisan že leta 1986 kot najhitrejši gliser na svetu. V omenjeni hiši je danes etnološka zbirka Novakovih, Silvana in Saša Križmana. V štiridesetih letih je Silvan zbiral pripomočke ter kmečko in gospodarsko orodje starih obrtniških poklicev. Svoj dom si je v eni izmed hiš ob kržadi ustvaril tudi (v Ljubljani

rojen) mednarodno priznan slikar Marko Krvina, ki je obiskovalce prijazno sprejel v svoj dom in jim razkazal olja na platnu in akvarele ter apartma, ki ga je na izviren način uredil za goste.

Skozi enaindvajset zdravilnih točk in zeleniščni vrt Energijskega zdravilnega parka Srce v severovzhodnem delu vasi jih je vodila Agnes Luin Jeverica, ki v tem urejenem naravnem prostoru izvaja tudi delavnice. Srečanje so zaključili z ogledom gradišča Gradine (hrvaški izraz za gradi-

šče), poimenovanem po vzpetini ali po ledinskem imenu (Stare) Šance, Schantze v stari v nemščini pomenijo obzidje, gradišče, pregrado. Do gradišča, ki sodi v pozno bronasto ter železno dobo in leži na meji med občinama Sežana in Komen, jih je z bogato pripovedjo pospremil Dušan Luin. Kaj vse je pripovedoval, pa naj za zdaj ostane skrivnost. Dejstvo pa je, da nas le ob tovrstni pripovedi, izhajajoči iz otroštva, veličastni bori dramijo. Iz preteklosti v sedanjost za prihodnost.

Besedilo: Nadja Mislej Božič

Foto: Olga Knez in Nadja Mislej Božič

Burjina glasba

25 let PIHALNEGA ORKESTRA KOMEN – glasba in mladost močnejša od COVID-19

Letošnje in lansko leto 2020 in 2021 lahko označimo kot »COVID« obdobje, ki nas je vse in vsakega zaznamovalo na svoj poseben način. In naš pihalni orkester tudi.

Vendar Pihalni orkester Komen še vedno živi, vedno je bil, je, tudi v »korona« časih, in tudi bo aktiven. Še vedno pod vodstvom Matije Tavčarja in predsednika društva Evgena Kavčiča. Tako

kot, posebno kulturi in društvenemu življenju, ki živita od javnosti, od nastopanja, od občinstva, njegovega odziva in priznanj, tudi pihalnemu orkestru ni bilo prizaneseno.

Ampak, ali ste vedeli, da so se vaje orkestra občasno in prilagojeno stroгим ukrepom NIJZ vseeno izvajale? Ste vedeli, da so pihalni orkester in njegove komorne skupine imele nastope,

dostopne na spletu? In ali veste, da je bil v nedeljo, 13. junija 2021, na gradu Štanjel po dolgem času dan prvega večjega koncerta ob praznovanju 25. obletnice Pihalnega orkestra Komen z Vladom Kreslinom in mnogimi mladimi glasbenimi talenti?

Pihalni orkester Komen korenini v pestri zgodovini glasbe našega kraško-komenskega prostora, ko je godba že leta 1883 nastopila na veteranski svečanosti, posvečeni cesarju Francu Jožefu I, da je bilo nato l. 1922 v Svetem ustanovljeno Pevsko in bralno društvo Draga, katerega pihalna godba je štela 16 članov, vodil pa jo je kapelnik Jože Petrovič, in so jo razpustili l. 1926, saj se njeni člani niso hoteli vpisati v fašistično organizacijo.

Pihalni orkester Komen praznuje 25. obletnico svojega obstoja. V teh letih je tehnično napredoval in danes lahko izvaja tudi zahtevno koncertno literaturo. K razcvetu orkestrske glasbene kulture v Komnu na tem nivoju, kot je danes, so botrovali predvsem Glasbena šola Sežana s sposobnim in nadvse uspešnim pok. ravnateljem prof. Leandrom Peganom, nekdanji dirigent in umetniški vodja Simon Perčič, dolgoletni predsednik društva Evgen Kavčič ter član pi-

Music Festival v Bratislavi, leta 2018 pa so v avstrijskem Schladmingu na priznanem enotedenskem glasbenem festivalu v najzahtevnejši kategoriji z 93,13 točkami navdušili mednarodno žirijo ter osvojili zlato priznanje.

Priprave na 25. obletnico so se praktično začele že v poletju 2020, ko so bile razmere za skupne vaje primerne ter se je to lepo izkoristilo septembra na intenzivnih vajah na Debelem Rtiču. Še prej se je večina članov orkestra udeležila na odlični poletni orkestrski šoli »Musikras«, kjer so pridobili izjemne izkušnje ob odličnem dirigentu Matevžu Novaku.

Od lanskega oktobra do decembra se orkester zaradi izrednih razmer epidemije praktično ni srečal v živo. Je pa

halnega orkestra od njegovega začetka in danes njegov vodja Matija Tavčar.

Pihalni orkester Komen prinaša v občino veselje in glasbo že 25 let, skoraj ni dogodka ali proslave, ki ju ne bi s svojim nastopom popestril, kar je lepa popotnica tudi za naprej.

Ob tem okroglem jubileju pa se spodobi in je prav, da omenimo še nekaj nedavnih orkestrskih dosežkov pod že skoraj tudi jubilejnim 10-letnim vodstvom Matije Tavčarja, ki vodi orkester od leta 2012. Pihalni orkester Komen sledi njegovi viziji glasbe, ki je navdušene glasbenike popeljala po najprestižnejših odrih. Tako je leta 2015 osvojil zlato priznanje in Grand Prix za najboljši orkestrski sestav na International Youth

Nekaj foto utrinkov, ki prikazujejo, kako smo se na vajah trudili upoštevati priporočila covid-19 in kako smo posneli naše medkoronske koncerte po sekcijah.

zato izkoristil virtualni svet in možnosti, ki jih ta ponuja, ter povabil kar nekaj priznanih inštrumentalnih mentorjev, kot so saksofonist Tomaž Nedoh, pozavnist Mirko Orlač in seveda »svoje« pridne študentke in študente glasbe v tujini (Irena Birska, Katijana Rener, Gregor Rogelja, Sebastijan Buda, Matjaž Kafol, Jani Leban), da so izvedli vaje na daljavo. Tako so v decembru pripravili virtualni koncert na spletni platformi Facebook, ki je bil deležen velikega odobravanja publike. Ta je namreč, prav tako kot orkestraši, hrepenela po glasbenem dogajanju v teh čudnih časih. Zato je orkester podoben koncert pripravil tudi v letošnjem februarju ob kulturnem pra-

zniku. Ob sproščanju »proticovidnih« ukrepov je bilo vaj v manjših sestavih več in 1. maja že vse pripravljeno za tradicionalno budnico. Pihalni orkester Komen je po skoraj osmih mesecih od lanskega septembra prvič spet zaigral skupaj v živo.

Aktivni člani orkestra pripravljajo ob občinskem prazniku v juniju v eni od vasi koncert na prostem. Aktivirana je tudi ekipa, ki za avgust organizira orkestrsko šolo »Musikras«. V septembru pa se vsi nadamo možnosti organiziranja intenzivnih vaj za slavnostni koncert ob 25. obletnici delovanja Pihalnega orkestra Komen.

Ob tej priložnosti se vsi iz orkestra in društva zahvaljujemo vsem podpornikom, starejšim orkestrašem, predvsem pa mladim mentorjem iz vrst orkestra, ki so s svojo strokovnostjo ter neizmerno voljo in entuziazmom obdržali orkester skupaj in delujoč v časih, ki za kulturo niso rožnati, čeprav jo vsi vedno bolj pogrešamo.

Besedilo in foto: Ana Uršič

Uspeh z diatonično harmoniko in klarinetom v rokah

8. in 9. maja 2021 je v Murski Soboti potekalo 15. mednarodno srečanje harmonikarjev PannoniAccordion, ki se ga je udeležilo več kot 100 tekmovalcev iz kar sedmih držav – Slovenije, Hrvaške, Srbije, Bosne in Hercegovine, Madžarske, Avstrije in Poljske.

Zaradi izrednih razmer so tekmovanje izpeljali v prilagojeni obliki, s pomočjo tehnologije in spleta – v obliki vnaprej posnetih videoposnetkov.

Žirijo, ki je ocenjevala poslane posnetke, sestavljajo znani domači in tuji profesorji harmonike.

Srečanja se je kot solist v kategoriji D1 diatonična harmonika – zabavna glasba pod mentorstvom prof. Zorana Lupinca udeležil tudi Vito Peric, učenec Zasebne glasbene šole MM10. S svojim odličnim nastopom je osvojil 94,83 točk in s tem drugo mesto ter zlato priznanje žirije. Rezultat dela po letu in pol igranja diatonične harmonike je več kot očiten.

Vitova glasbena pot se je leta 2013 začela v Glasbeni šoli Sežana z učenjem klarineta pod mentorstvom prof. Branka Trifkovića. Letos bo šolanje zaokrožil s samostojnim koncertom in zaključil del glasbene poti.

Se pa klarinetu ne bo še odrekel, saj je že peto leto aktiven član v Pihalnem orkestru Komen in bo tam svoje znanje še nadgrajeval.

Besedilo: Nina Peric
Foto: osebni arhiv Vita Perica

Z nahrbtnikom na Kraški rob

Že vrsto let smo obiskovalke in obiskovalci študijskega krožka S knjižnim nahrbtnikom na potep navajeni, da se srečujemo na potpisnih predavanjih, kjer nas zanimivi predavatelji popeljejo po svetu, ob zaključku srečanj pa se na krajši izlet odpravimo tudi sami. Odkar pa je bila v letu 2020 razglašena epidemije se študijski krožek žal ne odvija več na enak način. Pa vendar je letos spet prišla s strani obiskovalcev želja, da se vendarle nekam odpravimo, pa čeprav na drugačen način. In smo šli.

Lani smo se potepali po Brdih, letos pa smo se v nedeljo, 30. maja 2021, odpravili na Kraški rob. Zbrali smo se v spodnjem Črnem Kalu, kjer sta nas pozdravila knjižničarka Marija in Andrej Bandelj, ki za nas vsako leto pripravi posebno doživetje.

Povzpeli smo se skozi Črni Kal, kjer smo si ogledali Benkovo hišo ter cerkev sv. Valentina, ki se ponaša s poševnim zvonikom. Benkova hiša je ena najstarejših hiš v Sloveniji, napis na portalu razkriva, da sta jo leta 1489 zgradila mojstra Andreas in Benco. Od tu je pot vodila do Čr-

nokalskega gradu, kjer smo občudovali izjemen razgled ter številne plezalce, ki se spopadajo s črnokalskimi stenami. Pot smo nadaljevali po Kraškem robu, kjer so nam družbo delali prelep razgled in številne cvetoče travniške rože. Sprehodili smo se skozi vas Črnotiče in pot nadalje-

vali prek travnikov nad njo.

Po dobrih štirih urah hoje smo se vrnili v Črni Kal, od tu pa smo se zapeljali še do Osapske jame. Na koncu nas je čakalo še okusno kosilo v domači gostilni v Hrastovljah.

Besedilo in foto: Heidi Vrčon

Kmetijstvo in gozdarstvo

13. ocenjevanje salam in klobas

V sklopu operacije LAS Krasa in Brkinov z naslovom »Kakovost & podjetništvo« je Kmetijsko svetovalna služba novogoriškega Kmetijsko gozdarskega zavoda 30. marca 2021 izvedla na kmetiji Tonhovi pri lastniku Božu Škapinu na Vrabčah,

znani tudi po osmici, že 13. ocenjevanje salam in klobas, ki ga zaradi znanih epidemioloških razmer lani ni bilo. Leta 2019 je na ocenjevanje prispelo 58 vzorcev, letos jih je komisija pod vodstvom Srečka Horvata ocenila le 27 in podelila

23 priznanj, ki so jih udeleženci skupaj z oceno prejeli po pošti.

»Operacija Kakovost & podjetništvo je usmerjena v trajnostno kmetijstvo in podjetništvo ter stremi k razvoju in trženju kmetijskih pridelkov in izdelkov.

Namenjena je lokalnemu prebivalstvu vseh štirih občin, ki je zainteresirano za pristop k razvoju podeželja, varovanju narave in kulturne dediščine. Operacija je namenjena spodbujanju podeželskega prebivalstva h kakovostnejši pridelavi in predelavi lokalnih kmetijskih pridelkov, sonaravnemu kmetijstvu in razvoju novih izdelkov, dvigu dodane vrednosti ter k spodbujanju novih inovativnih poslovnih idej. S projektom smo začeli oktobra 2018 in bo trajal do konca letošnjega maja, mogoče še dlje, za kar smo pristojno kmetijsko ministrstvo zaprosili za podaljšanje glede na epidemijo covid-19,« pove vodja sežanske kmetijske svetovalne službe Milena Štolfa.

Projekt – operacija s celotnim naslovom »S povezovanjem izobraževanj do dviga kakovosti pridelkov in krepitve trajnostnega podjetništva na podeželju« poteka na območju LAS Krasa in Brkinov, ki zajema območje vseh štirih kraško-brkinskih občin. Vodilni partner je Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica, partnerji pa so še ORA Krasa in Brkinov, Vinakras in Društvo vinogradnikov in vinarjev Krasa.

V dobrih dveh letih so organizirali že več izobraževanj (delavnici iz vinogradništva in vinarstva –Spoznajmo svet vina in Kultura pitja vina, predavanja o ekološki pridelavi grozdja, sadja in zelenjave, demonstraciji rezi sadnega drevja, ocenjevanje sadnih sokov in sirupov ter ocenjevanje suhomesnatih izdelkov).

Salama, ki je prejela zlato priznanje.

Lansko leto je ocenjevanje suhomesnatih izdelkov žal odpadlo, letos pa so se odločili, da to kljub danim razmeram izpeljejo na kmetiji Škapin na Vrabčah. Pri izvedbi ocenjevanja je sodelovalo tudi Društvo turizma na kmetijah Fraska. Glede na dane razmere so se odločili, da strokovna komisija oceni prispele vzorce, predstavitev ocenjevanja in razglasitev rezultatov pa izpeljejo na daljavo.

Strokovna komisija, ki so jo sestavljali Srečko Horvat (predsednik) in člani Milena Štolfa, Marta Koruza, Anka Rojc Polanec, Karmen Bizjak Bat in Stojan Ščuka, je prispele vzorce ocenjevala po 20-točkovnem sistemu. Prejeli so 27 vzorcev, od tega 10 klobas in 17 salam. Ocenjevanje je bilo anonimno, vsi vzorci – predvsem gre za svinjske mesnine – so bili ošte-

vilčeni. Komisija je ocenjevala zunanji izgled, sestavo in barvo prereza, teksturo, vonj in okus. Za nemoten potek ocenjevanja sta poleg gostitelja poskrbela še Slavko Može, eden glavnih pobudnikov ocenjevanj že od samega začetka, in Aleks Dariž.

Prvega aprila je sledila predstavitev ocenjenih vzorcev preko spleta, ki jo je vodil predsednik komisije Srečko Horvat, ki je poudaril: »Pogoji za sušenje so bili zaradi različnih vremenskih razmer zelo težki, kar se odraža tudi v kakovosti izdelkov. Zato priporočamo pogostejšo kontrolo vlage in temperature v prostoru, kjer se suši izdelke. Priznanja pa bomo nagrajencem poslali po pošti skupaj z oceno.«

Podeljenih je bilo 23 priznanj, od tega 2 zlati, 9 srebrnih in 12 bronastih. Najvišje priznanje pri salamah je prejel Dušan Rebula iz Brestovice pri Komnu, ki salame izdeluje že od leta 1974, ko ga je v to vpeljal oče, potem pa se je sam izobraževal. »K dvigu kakovosti suhih mesnin vsakakor prispevajo taka ocenjevanja, kot je ocenjevanje na Vrabčah, kjer sem trem zlatim medaljam iz preteklih let letos dodal še eno zlato. Lani je minilo 30 let, odkar v juniju prirejam osmico. Goste je potrebno seveda pogostiti tako s pristno in dobro kulinariko, kjer seveda ne manjka mesnih izdelkov, kot tudi s kraško kapljico. Tako sem v teh treh desetletjih tudi izboljšal kakovost naše ponudbe. V hlevu letno redimo od 12 do 15 prašičev. Prisegamo na domače narejene pršute, salame, vratovino, panceto, pa tudi sir v olju, med toplimi jedmi pa prato na žaru, klobase, krodegine oziroma kožarice z

repo ali zeljem, krompirjev golaž. Za sladico pa postrežemo s kuhanimi štruklji in predikatom sušene vitovske,« pove Dušan Rebula, ki je z ženo Vido pred leti predal kmetijo mlademu prevzemniku, sinu Romanu s partnerko Andrejo. Kmetija Rebula, ki slovi predvsem po dobrih

vinih, je tudi registrirana za predelavo izdelkov za potrebe osmice.

Med 10 vzorci klobas, kjer so prav tako prevladovali svinjske, je zmagal vzorec, ki ga je na ocenjevanje dal Drago Požrl iz Brežca pri Divači, ki kmetuje za lastne potrebe in je tudi priden kuhar.

Milena Štolfa je ob zaključku še dodala, da žal predvidene strokovne ekskurzije letos ne bodo izvedli, bodo pa pripravili zaključno prireditev, ko bodo zdravstvene razmere to dovoljevale, predvidoma konec pomladi oziroma v začetku poletja.

Besedilo: Olga Knez
Foto: arhiv KSP Sežana

Afriška prašičja kuga sedaj zelo blizu nas

Od leta 2014 se afriška prašičja kuga širi po državah Evropske unije, zato obstaja veliko tveganje za vnos bolezni tudi v Slovenijo. Zaradi hitrega širjenja je izrednega pomena dosledno izvajanje preventivnih ukrepov.

Kaj je afriška prašičja kuga ali APK?

APK je zelo nevarna, nalezljiva, virusna bolezen domačih in divjih prašičev, za katero ni cepiva. Širi se hitro, predvsem s stikom zdravih prašičev z okuženimi. Smrtnost je do 100 %, škode ki nastanejo, pa so velike. Poleg prašičev so glavni prenašalci APK tudi ljudje, ki sami ne zbolijo, temveč prenašajo virus z obleko, obutvijo, priborom, hrano, prevoznimi sredstvi ... Prenašalci bolezni so pogosto tudi psi.

Kako prepoznamo APK?

Pri prašičih posumimo na APK, če opazimo naslednje simptome:

- nenaden pogin,
- povišano telesno temperaturo 40,5 °C do 42 °C,
- rdečino po koži (vršički ušes, repa, spodnjih delov okončin, deli prsi in trebuh),
- zmanjšan apetit, apatičnost, cianozo, motnje v koordinaciji,
- bruhanje, drisko, izcedek iz oči in abortuse.

Pri divjih prašičih je značilen nenaden pogin večjega števila živali na določenem območju. Okuženi prašiči se nenavadno obnašajo, so dezorientirani, izčrpani, zaostajajo za tropom ...

Kako moramo ravnati, ko opazimo poginulo žival?

V skladu z Zakonom o nujnih ukrepih zaradi afriške prašičje kuge (ZNUAPK), Uradni list RS št. 200/2020, smo dolžni

prijaviti vsako najdbo poginulega prašiča ali njegove ostanke Centru za obveščanje na številko 112. Prijava naj vsebuje podatke o najditelju, lokacijo in čas najdbe, starost in spol prašiča (če je možno), vidne spremembe na prašiču, možnost dostopa do mesta najdbe.

Najdenih trupel ne premikamo. Najditelj označi lokacijo, omeji svoje gibanje, pri čemer vsaj 72 ur oziroma do negativnega izvida preiskave APK ne sme vstopati v objekte, kjer se redijo domači prašiči in v obore, kjer so divji prašiči. Nujno očistimo in razkužimo obleko, obutev in pripomočke.

Kako preprečimo širjenje bolezni?

Zavedati se moramo, da so preventivni ukrepi izjemno pomembni, kjer imajo ključno vlogo gozdarski delavci, lovci, rejci prašičev in drugi obiskovalci gozdov.

REJCI

- pri delu z živalmi, uporabljajte zaščitno obleko, obutev in redno razkužujte roke in opremo,
- omejite dostop osebam na dvorišče in hleve s prašiči,
- postavite razkuževalne bariere pred

vhodom v hleve,

- preprečujte stik med domačimi in divjimi prašiči,
- nove živali dajte v izolacijo, preden jih združite z vašo čredo,
- s potovanj iz drugih držav ne prinašajte mesa in mesnih izdelkov.

LOVCI, GOZDARJI, OBISKOVALCI GOZDA

- če najdete poginulo, povoženo ali sumljivo žival, to nemudoma sporočite Centru za obveščanje na 112,
- ostanke hrane odvržite v zaprte smetnjake,
- preden pridete v stik z domačimi prašiči, se preobujte, preoblecite, umijte in razkužite roke, operite in razkužite opremo ki ste jo uporabljali v gozdu,
- z lovskega turizma ne prinašajte izdelkov z območij, kjer veljajo omejitve zaradi APK.

Svojim odgovornim ravnanjem lahko preprečimo širjenje APK in se izognemo veliki gospodarski škodi. Ne nazadnje je to tudi naša moralna, naravi odgovorna in zakonska obveznost.

Besedilo:
Slađana Jovičić, ZGS, OE Sežana
Foto: arhiv ZGS

Akcija zbiranja azbestnih odpadkov v občini Komen več kot uspešna

Akcijo brezplačne oddaje azbestnih odpadkov, ki smo jo organizirali skupaj z Občino Komen 22., 23. in 24. aprila, smo več kot uspešno izpeljali. Akcija je potekala v Zbirnem centru Komen in v treh dneh, kolikor je akcija trajala, smo zabeležili več kot 115 dovozov.

Občani ste v Zbirni center Komen pripeljali kar 62,56 ton azbestnih odpadkov in bistveno presegle pričakovano količino.

Pri tem se zahvaljujemo vsem občanom, ki ste upoštevali navodila in azbestne odpadke pravilno pripravili – zložili na palete in zavili v folijo –, in tako preprečili raztros azbestnih vlaken v okolje. Občani so palete predhodno lahko prišli iskat v Zbirni center Komen. Akcijo smo izvedli delavci KSP, d. d., Sežana in delavec režijskega obrata Obči-

ne Komen, stroške izvedbe in oddaje na odlagališče pa bo pokrila Občina Komen. Tako zbrane azbestne odpadke smo odpeljali na odlagališče Mala Mežakla, Jesenice, saj v Sežani nimamo več aktivnega

odlagališča.

Trenutno znaša cena oddaje azbestnih odpadkov na Centru za ravnanje z odpadki Sežana 0,23 eur/kg, oddaja za čas akcije pa je bila brezplačna.

Datum	Število odvozov
22. 4. 2021	46
23. 4. 2021	22
24. 4. 2021	47
Vsota	115

Naselje	Število odvozov
BRESTOVICA PRI KOMNU	7
BRJE PRI KOMNU	1
COLJAVA	4
ČEHOVINI	1
DIVČI	2

GABROVICA PRI KOMNU	4
GORJANSKO	5
HRUŠEVICA	2
IVANJI GRAD	1
KLANEC	1
KOBDILJ	7
KOJBEGLAVA	5
KOBOLI	1
KOMEN	21
LUKOVEC	1
MALI DOL	5
NADROŽICA	1
PRESERJE PRI KOMNU	5

RUBIJE	1
SVETO	8
ŠIBELJI	1
ŠKOFI	1
ŠKRBINA	1
ŠTANJEL	8
TOMAČEVICA	12
VALE	1
VEČKOTI	1
VOLČJI GRAD	4
ZAGRAJEC	3
Vsota	115

Komunalno stanovanjsko podjetje, d. d.,
Sežana

Poročilo o zdravstveni ustreznosti pitne vode za leto 2020 (Občina Komen – upravljaec Kraški vodovod Sežana, d. o. o.)

Javno podjetje Kraški vodovod Sežana, d. o. o., izvaja gospodarsko javno službo oskrbe s pitno vodo na območju občin Sežana, Divača, Hrpelje-Kozina, Komen in delu občine Miren- Kostanjevica. S pitno vodo iz Brestoviškega vodovoda, Nanoškega vodovoda in štirih lokalnih vodovodov (Barka, Branica, Štjak in Mahničiči) se oskrbuje približno 21.000 upo-

rabnikov. Na območju Občine Komen se izvaja javna oskrba s pitno vodo pretežno iz Brestoviškega vodovoda, približno 150 uporabnikov se oskrbuje iz lokalnega vodovoda Branica. Za zagotavljanje ustreznosti pitne vode se na vseh vodovodnih sistemih pitna voda pripravlja s filtracijo preko peščenih filtrov in dezinfekcijo vode s kloriranjem. Laboratorijsko

preskušanje vzorcev pitne vode je v letu 2020 izvajal Nacionalni laboratorij za zdravje, okolje in hrano.

Na območju vodovoda Brestovica, je bilo od skupno 108 odvzetih mikrobioloških vzorcev, en vzorec neskladen zaradi povišanega skupnega števila mikroorganizmov pri 37 °C (SŠ37). Vzrok neustreznosti je bil v zastajanju pretoka vode v

objektu (neustrezno mestu vzorčenja zaradi zaprtja javnih objektov v času epidemije). Pri ponovnem vzorčenju je bil vzorec skladen. Vseh 63 vzorcev, odvzetih za analizo na kemijske parametre, je bilo skladnih.

Na lokalnem vodovodu Branica so bili vsi vzorci, odvzeti v okviru notranjega nadzora in državnega monitoringa, zdravstveno ustrezni.

Na vodovodnih sistemih smo spre-

mljali higiensko stanje objektov in cevovodov, izvajali planirano in interventno čiščenje ter dezinfekcijo vodovodnih objektov. Ukrepe smo izvajali skladno s HACCP načrtom, upoštevajoč navodila in priporočila Nacionalnega inštituta za javno zdravje (NIJZ) ter Nacionalnega laboratorija za okolje in hrano Koper (NL-ZOH).

Na podlagi rezultatov laboratorijskih preizkušanj pitne vode in drugih ugotovitev notranjega nadzora ugotavljamo,

da je bila v letu 2020 oskrba s pitno vodo Kraškega vodovoda na vseh vodovodnih sistemih ustrezna in varna za uporabo.

Na kakovost pitne vode vplivajo tudi sami. Redno nadzorujte interne vodovodne inštalacije, spremljajte obvestila izvajalca javne službe glede ukrepov za zagotavljanje kakovosti pitne vode in morebitnih motenj pri oskrbi ter upoštevajte izdana navodila in priporočila.

Vodooskrbni sistem	NOTRANJI NADZOR				DRŽAVNI MONITORING			
	MIKROBIOLOŠKE ANALIZE		FIZIKALNO KEMIJSKE ANALIZE		MIKROBIOLOŠKE ANALIZE		FIZIKALNO KEMIJSKE ANALIZE	
	ustrezen	neustrezen	ustrezen	neustrezen	ustrezen	neustrezen	ustrezen	neustrezen
BRESTOVIŠKI vodovod	81	1	36	0	27	0	27	0
Lokalni vodovod BRANICA	5	0	2	0	2	0	2	0

Tabela 1: Rezultati mikrobioloških in fizikalno kemijskih analiz po oskrbovalnih območjih.

Kraški vodovod Sežana, d. o. o.

Zdravstvo in sociala

Jeza je smerokaz, agresija je razdiralec

Jeza spada med osnovna čustva, kar pomeni, da je univerzalna. Pomembna je za naše preživetje in prav vsi jo poznamo. Pojavi se, kadar so naše potrebe ogrožene, kadar doživljamo neugodje, kadar se počutimo ovirane, provocirane, kadar občutimo, da se nam zgodi krivica ... Jeza nas aktivira in usmerja v delovanje, ki bo zaščitilo naše vrednote in potrebe.

Kadar govorimo o ustreznem spoprijemanju z jezo, nimamo v mislih izbrisa jeze iz našega čustvovanja, vendar gre za to, da jezo prepoznamo in izrazimo na primeren način, tako da poskrbimo za dobrobit nas in oseb okoli nas.

Kot otroci smo jezo težko nadzorovali in smo svojo stisko izrazili preko joka, kričanja, razbijanja, tolčenja ... Taka reakcija je za otroka in okolico zelo naporna. Skozi odrasčanje je naša naloga, da jezo primerneje izražamo, kar pa ne pomeni, da jo potlačimo.

Kombinacija zgodnjih izkušenj v ot-

roštvu, vedenjskih vzorcev staršev, osebnostnih lastnosti, širšega okolja ter ostalih dejavnikov v življenju vpliva na to, kako bomo jezo doživljali in izražali. Razlike med posamezniki v uspešnosti s soočanjem z jezo se lahko pojavijo že zaradi kulturno spolno stereotipnih pristopov v vzgoji. Dečki s strani okolice pogosteje doživijo odobravanje jeze, hkrati pa neodobravanje strahu in žalosti (»Bravo, fant mora udariti po mizi.«, »Kaj pa se zdaj jočeš, fant mora biti pogumen!«). Obratno pri deklicah pogosteje sprejemamo strah in žalost, jeza pa je nesprejeta (»Kdo te bo pa maral, če boš tako nesramno vrtela jezik.«, »Prestrašena je, saj veste, kakšne so punce.«).

Če se je npr. deček naučil, da so občutki ranljivosti nesprejemljivi, bo lahko namesto teh občutkov doživljal jezo. Temu pojavu pravimo sekundarno čustvo jeze, ki se pojavi zato, ker se z ranljivostjo ne znamo spoprijeti. Sekundarno čustvo jeze nam služi, da postavimo zid, distanco in se pokažemo močni, s tem pa zatremo

občutek ranljivosti. Obratno pa se je lahko deklica naučila potlačiti jezo, sekundarno pa se pojavijo čustva žalosti in nemoči. V obeh primerih nas sekundarno čustvo usmerja v napačno smer od dejanskega reševanja problema. Spregledamo pa primarno čustvo, ki bi nas lahko usmerilo v pravo smer delovanja. Mož, ki ga bo žena zapustila, bo sekundarno občutil veliko jezo, morda sovraštvo in maščevalnost do nje. S tem pa si ne bo dopustil občutiti žalosti ob izgubi, ki ima pomembno funkcijo, da izgubo predelamo in sprejmemo. Žena, katere mož je pogosto službeno odsoten, bo potlačila svojo jezo in bo sekundarno občutila žalost. S tem pa si bo onemogočila, da bi jo jeza usmerila v pogovor in poskus reševanja problema skupaj s partnerjem.

Seveda je doživljanje in soočanje s čustvi še veliko bolj kompleksno, vendar je iz zgoraj navedenih primerov razvidno, da je za uspešno soočanje s čustvenimi stiskami v življenju potrebno v prvi fazi prepoznavanje le teh. Čustva so naši sme-

rokazi in jeza je čustvo, ki nas pri reševanju težav lahko zelo dobro usmerja.

Pomembno pa je, da jeze ne enačimo z agresijo. Če jeza preraste v agresijo, lahko privede do fizičnega in psihičnega nasilja. V družbi ostaja mit, ki govori, da je potrebno jezo »spucati« ven iz sebe, tako da razbijamo, kričimo, žalimo, ter da nam je potem lažje. Žal se na tak način jeza še bolj razbohoti, saj ji pustimo, da prevzame kontrolo nad našim vedenjem. Ko se umirimo, pa pogosto ostanemo z občutki krivde zaradi nezaželenega vedenja. Res

je, da je jeza aktivno čustvo, vendar je naša odgovornost, da to dodatno energijo izrazimo na družbeno sprejemljiv način. Lahko se odločimo za kričanje v blazino, energijo lahko izrazimo preko telesne aktivnosti, preko pisanja v čustveni dnevnik brez cenzure. Umiriti se lahko poskušamo s tem, da nekajkrat globoko vdihnemo in izdihnemo, da se za nekaj časa umaknemo, poskušamo se lahko pogovoriti z nekom, poskušamo razumeti tudi drugo plat zgodbe.

Pomembno se je tudi vprašati, ali lahko

kakorkoli vplivamo na trenutno situacijo. Morda na situacijo ne moremo vplivati in je boljše za nas, da se umaknemo ali sprejmemo. Če pa menimo, da je problem rešljiv, je potrebno, da odločno, jasno in spoštljivo izrazimo svoja čustva in potrebe okolici. Konstruktivno soočanje z jezo nas usmeri k aktivnemu reševanju problema, na koncu pa nas čaka velika nagrada v občutkih ponosa, moči, zadovoljstva, miru, boljših odnosih s sabo in drugimi.

Besedilo: Ela Brecelj, univ. dipl. psih.

Teden Rdečega križa

8. maj je mednarodni dan Rdečega križa in začetek tedna Rdečega križa, ki pri nas poteka od 8. do 15. maja. Ob tej priložnosti se spomnimo tudi obletnice rojstva ustanovitelja gibanja Jeana Henrija Dunanta, švicarskega mirovnika in humanista ter prvega dobitnika Nobelove nagrade za mir. Slogan letošnjega tedna Rdečega križa je bil Rešimo kriz(ž)e in težave, s katerim Rdeči križ Slovenije (RKS) spodbuja ljudi k skupnemu reševanju težav in k solidarnosti vseh. Namen tedna Rdečega križa je ozaveščanje javnosti o humanitarnih vrednotah ter poslanstvu in dejavnostih RKS ter širjenje vrednot humanosti, solidarnosti in sočutja do drugih.

RKS, ki letos praznuje 155 let delovanja na Slovenskem, je prvi pomočnik skupnosti v humanitarnih zadevah in vsako leto pomaga vsakemu desetemu prebivalcu Republike Slovenije. Združuje 100.000 članov oziroma podpornikov in 12.000 prostovoljcev, ki delujejo v 56

območnih združenjih. Največja humanitarna organizacija pri nas deluje na več področjih, med katerimi so najpomembnejša zlasti krvodajalstvo, humanitarna in socialna dejavnost na državni in lokalni ravni, izvajanje prve pomoči, pripravljenost in ukrepanje ob naravnih in drugih nesrečah, ozaveščanje o humanitarnih vrednotah ter omogočanje letovanja otrok in starejših z zdravstvenimi težavami in iz socialno ogroženih okolij. Rdeči križ ima pomembno vlogo tudi med epidemijo covid-19. RKS je ena izmed sil za zaščito in reševanje v Republiki Sloveniji.

Območno združenje Rdečega križa Sežana pokriva območje občin Sežana, Hrpelje-Kozina, Divača in Komen. V svojem okolju izvajamo vse pomembne aktivnosti.

Vsako leto organiziramo tri terenske dvo-dnevne krvodajalske akcije s skupno preko 1200 odvzemi krvi. Te potekajo pod posebnimi pogoji tudi v času epidemije

covid-19. Zadnje akcije konec aprila se je udeležilo kar 230 krvodajalcev. Zahvaljujemo se vsem, ki s svojo krvjo nesebično rešujete življenja in vračate zdravje.

V sedanjih razmerah v zmanjšanem obsegu in na prilagojen način kot javno pooblastilo še naprej izvajamo tudi tečaje prve pomoči.

Večji del dejavnosti združenja je namenjen socialnim programom. Materialno pomoč v hrani in higienskih pripomočkih, vredno 43.013 evrov, je lani prejelo 463 ljudi. Poleg tega smo razdelili še za 8.220 evrov finančnih pomoči družinam in otrokom. V mladinskem zdravilišču in letovišču RKS na Debelem rtiču je brezplačno letovalo 14 otrok. V času epidemije so nam lani in letos z večjo donacijo prehranskih in higienskih paketov pomagali Lions klub Sežana in sadjarja Janez Dujc iz Zavrha in Franetič iz Dolnjih Ležeč.

Rdeči križ že tradicionalno izvaja vrsto programov za boljšo kakovost življenja starejših ljudi. V okviru združenja imamo deset Skupin starih ljudi za samopomoč, ki so namenjene druženju starejših ljudi. Prostovoljke Krajevnih organizacij ob različnih priložnostih obiskujejo starejše ljudi tako doma kot tudi v domovih upokojencev. V času epidemije je izvajanje teh programov močno okrnjeno, kljub temu pa na prilagojen način še vedno prisotno. Prostovoljke v naših krajevnih organizacijah so lani poklicale, pisale ali obiskale 1027 ljudi, starejših od 80 let. Vedno smo bili na voljo za svetovanje in psihosocialno podporo po telefonu.

Naša vloga se je med epidemijo covid-19 še posebej okrepila, saj so naši prostovoljci bolničarji pomembno sodelovali v boju proti epidemiji. Vključeni so bili v dejavnosti na državnih mejah ob začetku epidemije in kasneje v zdravstvenih in socialnovarstvenih zavodih.

Besedilo in foto: Dora Sedmak

Bolničarji in prostovoljci na pomoč v Domu upokojencev Sežana, 25. 12. 2020.

Bogastvo čustev

Taša Cucek, magistrica zakonskih in družinskih študij, specializantka za konske in družinske terapije, relacijskega družinskega modela na Teološki fakulteti v Ljubljani in stažistka v Družinskem centru Sveta Gora.

Foto: Polona Makovec.

Kako naučiti najstnika sprejemati dobre odločitve?

Koraki do dobrih odločitev – učenje veščine za najstnike

Najstniki sprejemajo pomembne odločitve za njihovo prihodnost skoraj vsak dan. Večina najstnikov ni bila naučena, kako se sprejema zdrave odločitve.

Tako so pogosto zmedeni in pod stresom, ko sprejemajo odločitve o različnih stvareh.

- Bi bilo dobro, da si najdem službo?
- Kaj naj rečem prijatelju, ki mi ponudi cigareto?
- Ali naj povabim osebo, ki mi je všeč, na zmenek?
- Je dobro, če postanem spolno aktiven/a?

Veščine dobrega odločanja bodo vašemu najstniku pomagale v njegovem nadaljnjem življenju. To je orodje, ki je odločilno za človeka, saj je skozi življenje pogosto odločamo o različnih stvareh in nam lahko te situacije povzročajo veliko stresa, čutimo se pod pritiskom, osamljeni in zmedeni glede tega, kaj naj bi naredili!

Ta večina bo najstniku pomagala tudi pri soočanju s stresom.

Tukaj je pet korakov, ki so v pomoč pri sprejemanju pomembnih odločitev:

1. Poskrbite za vodstvo

Najstniku boste v pomoč, če mu boste ponudili vodstvo in hkrati pazili, da ga ne

bi preveč obremenili. Pomembno je, da ste pozorni na to, koliko vašega vodstva je za vašega najstnika sprejemljivo, in kdaj potrebuje, da se malo odmaknete in mu pustite, da sam procesira svoja doživljanja o tem, kar se dogaja in o tem, da lahko naredi tudi napake.

Izkušanja, ko naredi napako, nudi najstniku pomembna spoznanja o življenjskih odločitvah.

Pomembno je, da ste takrat ob njem, tudi če mu je spodletelo. Pomagajte mu naučiti se pomembnih lekcij te izkušnje in se pogovorite o drugih možnostih, ki pomagajo pri boljših odločitvah za prihodnost.

2. Identificirajte problem oziroma temo, o kateri se najstnik odloča

Včasih je pomemben del procesa pri odločanju tudi določanje težave, s katero se sooča najstnik. Najstniki se lahko težavi tudi izogibajo ali pripišejo krivdo za to, kar se jim dogaja, nekomu drugemu.

- Npr. Najstnik bo rekel, da ima težave z matematiko, ker učitelj ne zna dobro razložiti naloge, ki jim jo je dal.
- Ali pa se izogiba domači nalogi, ker je preveč tesnoben in ne ve, kako se soočiti s kupom dolžnosti, ki ga čakajo.

Spodbujajte jih, da izgovorijo to, s čimer se soočajo, in jim pomagajte tako, da jih sprašujete o tem, kar doživljajo.

Npr. Kaj ti misliš, da se sedaj dogaja?

3. Išcite informacije o možnih rešitvah, opcijah, med katerimi lahko izbira

Spodbujate jih, da razmišljajo o rešitvah. Najstniki pogosto mislijo, da obstaja samo ena ali dve rešitvi za njihov problem. S časom in spodbudo pa ponavadi pridejo do daljšega seznama izvirnih možnosti rešitev za njihov problem oziroma odločitev. Naj napišejo čim več možnosti tudi, če se sprva zdijo kot slabe ideje oziroma nemogoče.

Dobro je, da si jih zapišejo, saj jih lahko nato ponovno pregledajo, o njih razmislijo in ocenijo njihovo uporabnost.

4. Preglejte prednosti in slabosti posamezne odločitve

Sedaj, ko ima napisane možnosti rešitev, spodbujajte najstnika, da razmišlja o prednostih in slabostih posamezne odločitve. S tem najstnik dobi vpogled v to, katera odločitev bi bila zanj najbolj primerna. Pisanje pripomore k temu, da sam prepozna najboljšo odločitev zanj.

Govorite tudi o čustvih in o njihovi vlogi pri sprejemanju odločitev.

- Strah lahko prepreči, da bi najstnik pozikal nekaj novega.
- Navdušenje pa lahko povzroči, da oseba slabo oceni tveganje.

Pisanje tako vključi še logičen vidik pri sprejemanju odločitev. Spodbujajte jih, da sami sprejmejo zase najboljšo odločitev.

5. Naredite plan

Po določanju dobrih in slabih strani posamezne odločitve, se začnite pogovarjati o tem, kako sedaj naprej. Najstnik naj naredi plan za naprej na podlagi najboljših možnosti, ki jo je izbral. Dobro je tudi narediti pregled celotnega procesa odločanja in kaj se je s tem naučil.

To bo lahko nato uporabil pri vseh nadaljnjih odločitvah, saj ima sedaj izkušnjo, kako se to lahko naredi.

Mogoče se vam to zdi dolgo in naporeno, toda najstniki rabijo čas, da to sprejmejo in razumejo. Na začetku boste rabili več časa, nato pa bo vedno lažje oziroma boste lahko uporabili stare primere za nove odločitve. Saj bo najstnik že imel izkušnjo odločanja in izbire najboljših odločitev zanj.

Povezavo do izvirnega članka Amy Morin, LCSW. (2017, 23. Decembar) Steps to Good Decision Making Skills for Teens, najdete na spletni strani Psihoterapija Taša.

Vprašanja lahko pošljete na e-naslov: tukajsem.zate@gmail.com ali pa preko spletne strani **www.psihoterapijatasa.com**. Odgovori na vprašanja ali pa tema bodo obravnavani v naslednjem članku. Oseba bo ostala anonimna.

Želim vam vse dobro in obilo pristnih trenutkov, preživetih v družbi ljudi, ki vam veliko pomenijo.

mag. Taša Cucek

Slovenska bakla: športni praznik združevanja, povezovanja in vključevanja

»Nihče ti v življenju ne more dati zagotovila, da boš postal najboljši, vedno pa se lahko zaneseš na svojo jekleno voljo.«
Petra Majdič

Slovenska bakla, projekt Olimpijskega komiteja Slovenije – Združenja športnih zvez pred olimpijskimi igrami v Tokiu 2021, je v prvi vrsti, namenjen podpori našim športnikom na olimpijskih igrah. Je tudi simbol sodelovanja, povezovanja in vključevanja v lokalni skupnosti, kar se je že v času samih priprav na dogodek še kako dalo čutiti. Pri uspešni izvedbi projekta je bila podpora Občine Komen in Tic-a Štanjel nepogrešljiva.

Drugi dan svoje dolge poti po Sloveniji je Slovenska bakla obiskala občino Komen. Odziv in pripravljenost sodelujočih je presegel vsa pričakovanja, krassen pomladni dan pa je k uspešni izvedbi teka svoje le še dodal. Tek po kraških vaseh in poteh od Kobjeglave do Štanjela se je ob podpori številnih občanov prelevil v pravi praznik športa, ki smo ga po mesecih mirovanja vsi že nestrpno pogrešali. Še enkrat več se je pokazalo, da je v slogi moč in da zmoremo, če hočemo. Hvala vsem tekačem za sodelovanje in res prijetno vzdušje. Obenem nas veseli, da so se na povabilo takoj odzvali uporabniki Društva za duševno zdravje Vezi, Zavoda Bodika, Eko kmetije Brinjevka ter parašportnik Klemen Bratina. Šport briše meje mogočega!

V občini Komen so z baklo tekli: Ženska ekipa balinarskega kluba Agrochem Hrast, Športno košarkarsko društvo Kras, Nogometni klub Komen, Športno kulturno društvo Hruševica, Športni kinološki klub Komen, Futsal klub Mesnica Tošč, Društvo za duševno zdravje »VEZI«, Zavod Bodika, Eko Kmetija Brinjevka, Klemen Bratina, Učenci POŠ Štanjel, Športno kulturno društvo Biser Krasa Štanjel, Plesno društvo Be Funky, Matic, Mariko, Veronika, Lidija in Erik.

Besedilo: Rajko Kralj, Športna zveza Komen
Foto: Aleš Fevžer, Jaka Jančar

Poletje na Krasu 2021

**Poletje
na Krasu**

**20
21**

KULTURNI DOM KOBJEGLAVA

28.6. - 2.7. 2021
5.7. - 9.7.2021

WWW.POLETJENAKRASU.COM

ŠPORTNA ZVEZA KOMEN

Votuz v Lash

Če nam je lani uspelo, nam bo tudi tokrat! Odzivi otrok v preteklih letih, ki so Poletje na Krasu tako lepo sprejeli, nas vedno znova prepričajo, da se potrudimo in otrokom pripravimo, kar se da sproščeno preživljanje počitniškega časa. Res, odločitev ni nikoli težka. Vsako Poletje je zgodba zase in tudi letos ne bo nič drugače. Vsebina več ali manj ostaja ista. Športne aktivnosti, ustvarjalne urice, sproščeno druženje in zabava. Brez prave ekipe animatorjev in njihove energije, ki Poletju dajejo poseben pečat, tudi letos ne bo šlo. Vsega seveda še ne moremo razkriti. Verjamemo pa, da bo vsak otrok lahko našel nekaj zase in se poln lepih spominov na Poletje vrnil v šolske klopi. Da le ne bi prehitro minilo. DOBRODOŠLI NA POLETJU NA KRASU 2021! Še enem krasnem poletju.

Več ali vse o Poletju na Krasu 2021 na www.poletjenakrasu.com. In ja, da ne pozabimo omeniti vseh, ki vsako leto tako ali drugače sodelujete pri organizaciji in izpeljavi Poletja ter svoj čas nesebično namenite otrokom. Preveč vas je, da bi Vas naštevati.

Vsekakor pa nekaj drži: tudi brez Vas ni Poletja!

Besedilo: Rajko Kralj

ArtŠtanjel – ustvarjalne delavnice za mlade

Zgodba gre približno takole. Na Poletju na Krasu vsako leto sodelujejo številni zunanji izvajalci ustvarjalnih delavnic, med njimi kar nekaj likovnih. Beseda je dala besedo in porodila se je ideja, da bi njihove ustvarjalne delavnice, ki so brez dvoma kvalitetne in dovolj raznovrstne, strnili v sklop ustvarjalnih delavnic ter ga ponudili mladim od 12 do 16 let. Ker smo za lokacijo ustvarjalnih delavnic izbrali Štanjel, je bilo ime ArtŠtanjel samoumevno. Brez dvoma bo krasen ambient Štanjela poskrbel za dodatno dozo ustvarjalnega navdiha.

Ustvarjalne delavnice ArtŠtanjel, ki bodo potekale od 6. do 9. julija 2021, so namenjene mladim od 12 do 16 let, ki v likovnem in plesnem izražanju uživajo in želijo svoje znanje izpopolniti in se ob tem seznaniti z različnimi tehnikami ustvarjanja. Primerne pa so tudi za vse, ki jim poletno ustvarjanje predstavlja idealno preživljanje šolskih počitnic.

Pod mentorstvom priznanih likovnikov in plesalcev (Maja Pogačnik, Mojca Senegačnik, Britta Höschele, Sara Stropnik) ter likovnih pedagogov (Vlasta Markočič, Tanja Samec, Vasja Nanut) se bodo mladi

lahko preizkusili v likovnih tehnikah, kot so: grafika v prostoru, slikanje, akril, street art, land art, likovno ustvarjanje z mešanimi materiali, kolaž ter ustvarjanje z glino, kiparstvo. Za popestritev programa bo poskrbela plesna delavnica. Vse delavnice se bodo izvajale na zunanjih površinah Štanjela, število udeležencev po posameznih delavnicah bo razporejeno enakomerno. Zadnji dan programa ArtŠtanjel bodo mladi z zaključno razstavo v Gražarjevi galeriji in po ulicah Štanjela pripravili predstavitev svojega ustvarjanja. V primeru slabega vremena se bomo

zatekli v notranje prostore gradu ali v štanjelski zadružni dom.

Eden izmed ciljev programa ArtŠtanjel je tudi ta, da se ga ponudi mladim iz širše okolice. V ta namen bo udeležencem iz Krasa na voljo prevoz s kombijem (Sežana, Divača), iz smeri Nove Gorice pa možnost uporabe javnega potniškega

prometa (v Štanjel z vlakom, povratek v Novo Gorico z avtobusom). Pestra paleta organizatorjev in tistih, ki bodo pri programu sodelovali, pa bo poskrbela za uspešno izpeljavo programa. Pobudnikom programa ArtŠtanjel iz vrst Športne zveze Komen, Društva likovnih pedagogov Primorja ter Športno kulturnega društva

Hruševica se pridružujejo še Občina Komen, ORA Krasa in Brkini, OŠ Komen ter Stane Sušnik.

Vabljeni na ArtŠtanjel! Naj bo poletje ustvarjalno. Več o ArtŠtanjel na www.artstanjel.com.

Besedilo: Rajko Kralj

Prva tekma članov Športno košarkarskega društva Kras

Soboto, 29. maja 2021, si bomo v Športno košarkarskem društvu Kras vsekar zapomnili. Po začasni prekinitvi in kasnejši dokončni odpovedi državnega prvenstva Košarkarske zveze Slovenije v 4.SKL je ekipa naših članov pod vod-

stvom trenerja Primoža Čeha ves čas zavzeto trenirala v Dornberku in Prvačini. Ekipa, ki jo sestavljajo domači fantje iz Dornberka in okolice, mladi košarkarji iz Krasa, posamezniki iz Nove Gorice in celo tujec, si je seveda želela tekem. Le te

ti pokažejo, kakšna je trenutna pripravljenost ekipe in na čem je potrebno še delati. Prijateljska tekma proti predstavniku 3.SKL, Košarkarskemu klubu Tolmin v športni dvorani Čuklja v Dornberku je tako prišla kot nalašč. Že od prve minute je bilo videti, da je tekma prijateljska le na papirju, borbenosti na parketu ni manjkalo. Precej izenačena tekma dveh enakovrednih ekip. Prva predstavljena tekma in domači parket pa sta našim fantom očitno vlila dovolj samozavesti, da so na koncu zasluženo slavili. Prvo tekmo je seveda potrebno proslaviti. Ob hrani in pijači je sledilo prijetno druženje z igralci obeh ekip, trenerji, sodniki in gledalci. Vidi pa se, da so fantje že zdaj prava klapa.

Junija navadno zaključujemo s tekmovalno sezono. Lanska in letošnja sta bili res posebni. Da se na področju športa vrnemo na »normalno« stanje, bo čez poletje potrebno marsikaj postoriti. Septembra nas čaka nov zagon, tekmovalna naših ekip v državnem prvenstvu, oktobra ponovno mednarodni turnir ... A če smo v 4-ih letih delovanja Športno košarkarskega društva Kras postavili strukturo ter obenem še sestavili člansko ekipo, bomo tudi to najbrž zmogli.

Besedilo: Rajko Kralj

Mladinska nogometna šola Komen in NK Komen zaključeta sezono 2020/2021

Spomladanski del sezone 2020/2021 bo kaj hitro šel v pozabo zaradi korona krize, ki je zelo spremenila načrte in cilje športnih in drugih društev. Takoj ko je epidemiološka slika dopuščala, smo v skladu s priporočili NIJZ začeli s treningi in pripravami na morebitni začetek sezone. Upali smo, da se bodo tekmovanja nadaljevala vsaj v aprilu, vendar se je to glede na potek epidemije izkazalo za precej optimistično. V začetku meseca maja smo od krovne nogometne organizacije prejeli dopis, da se vsa tekmovanja nižje ravni tako na regijski kot na državni ravni zaključijo.

Takoj ko so bili pogoji za igranje treninga tekem sproščeni, smo to izkoristili in jih nekaj odigrali. Člani so odigrali tekme proti ND Bistrc, NK Dekani in NK Vipava. Ekipa U15 je odigrala tekmo proti svojim vrstnikom iz Mirna, U13 so odigrali tekmo proti ND Bistrc, U11 pa proti NK Vipava. Vse ekipe so pokazale zelo vzpodbudne predstave, ki nas navdajajo z optimizmom za prihajajočo sezono.

V tem obdobju so neutrudni veterani NK Komen ob pomoči staršev in drugih simpatizerjev NK Komen poskrbeli za vzdrževalna dela na igrišču, za peskanje igrišča, prezračevanje travnate površine in urejanje okolice (košnja trave).

Utrinek s tekme v Vipavi.

Ob tej priložnosti bi se zahvalil staršem, ki kljub težkim razmeram vozijo svoje otroke na treninge in aktivnosti, povezane s tem.

Vabimo vas k vpisu v nogometno šolo Komen, selekcija U15 letnik 2008–2009, selekcija U13 letnik 2010–2011, selekcija U11 letnik 2012–2013, selekcija U9 letnik 2014–2015 in selekcija U7 letnik 2016–2017. Prijave sprejemamo na e-na-

slov: mladi.nkkomen@gmail.com ali na treningih – prijave sprejema trener ali prisotni predstavnik kluba, ki je vsak torek, sredo in petek ob 17.00 na nogometnem igrišču v Komnu, čez zimo pa v telovadnici OŠ Komen ob torkih, sredah in četrtek po razporedu nogometne šole NK Komen – kontakt Alojzo Barukčič, 031 778 908 in Primož Adamič 031 613 939.

Besedilo: Adrijan Spačal
Foto: Primož Adamič

Burjica

Dogajanje v Vrtcu Komen ...

Narava – moja učiteljica

V pomladnem času se narava kar sama ponuja in nas vabi, da jo raziskujemo, odkrivamo njene najbolj skrite kotičke in se razgibamo. Pomlad čudovito diši in je polna zvokov.

V vrtcu pri Čebelicah smo spoznavali živo in neživo naravo v njeni raznolikosti, povezanosti, stalnem spreminjanju in estetskih razsežnostih.

RAZISKOVANJE ZEMLJE

Za prostor raziskovanja zemlje smo izbrali gozdna tla. Pri tem smo uporabili grabljice, lopatke, vedra in samokolnico. Otroci so ugotovili, da zemljo prekrivajo različne rastline, odmrlo listje in suhe veje. Nato so grebli po zemlji, opazovali in ločevali različne delce: iglice, listje, vejice, korenine, kamenčke ... Spoznali so, da je zemlja sestavljena iz

različnih snovi v obliki delcev, ki so različnih velikosti in oblik. Zemljo smo napolnili na samokolnico in napolnili naša vedra, z njo smo napolnili gredice.

ZEMLJA JE ŽIVA!

Najprej so otroci mislili, da v zemlji ni življenja, oziroma da v zemlji živijo samo črvi in krti. Nato smo grebli malo globlje, pozorno opazovali malo bolje

in našli nekaj živali: mravlje, črve, ličinke hroščev, strigalico, strune, polžke. Življenje v zemlji je res živahno in raznoliko. Živali v zemlji rijejo, jo rahljajo, predelajo, je njihov dom in potrebujejo jo za svoj razvoj.

DELO NA GREDICAH

Gredico imamo na našem igrišču že nekaj let. Letos smo jo nekoliko prenovili in povečali. Otroci so risali načrte, razmišljali o njeni obliki in materialu, ki ga bomo uporabili za obnovo. Pripravili smo jo z namenom spodbujanja veselja do vrtnarjenja, spoznavanja rastlin ter razvijanja odnosa do pridelane hrane. Pridelano zelenjavo tudi pojemo. Vrtnarjenje je zabavno. Zelo se veselimo, ko lahko pobereмо solato, korenček, redkvice ali paradižnik. Vsako leto sadike vzgojimo sami iz semen, ki jih otroci prinesejo od doma.

NAŠ TRAVNIK

Tudi na našem travniku pridno skrbimo za gredice. Letos upamo, da se bomo lahko posladkali z jagodami.

Na travniku pa se dogaja marsikaj. Predstavlja nam interaktivno izobraževalno okolje, v katerem se otroci igrajo, družijo, gibajo, raziskujejo, odkrivajo naravo in se prepustijo svoji domišljiji. Fantje najraje delajo v kamnolomu, kot so sami poimenovali svoj kotiček, de-

kleta pa so si uredila domek, kjer kuhajo in se prepuščajo svoji ustvarjalnosti. Vsak dan se iz travnika v vrtec vračamo nekoliko umazani, utrujeni, ampak srečni.

Tako smo pri Čebelicah spoznavali naravo, da bomo lažje razumeli življenje, človekovo odvisnost in povezanost z naravo. Pomembno je, da otroci naravo poznajo in razumejo, kajti le tako jo bodo znali kasneje ohranjati ter spoštovati.

PA ŠE POZDRAV ČEBELICAM

Drage naše pridne Čbelice, počasi se približujete dnevu, ko boste zapustile vrtčevski panj. Pred vami so nove dogodivščine, spoznali boste veliko novih stvari in se učili za življenje. Ali boste zmogli? Seveda! Ostanite prijatelji, nam pa pomahajte, ko nas srečate. Preživite brezskrbne počitnice, veliko se igrajte in smejte.

Srečno na vaši poti vam želimo vsi iz Vrtca Komen.

Besedilo: Mirjam Renner

Foto: arhiv Vrtec Komen

Moder stol – nekdo misli nate

Otroci iz skupine Polžki smo sodelovali v projektu Moder stol – nekdo misli nate. Namenjen je predšolskim otrokom ter mladim v obdobju oblikovanja odnosa do sočloveka in do lastne kulturne identitete. Letos je projekt obeležil 20. obletnico, zato smo na vsak stol tudi napisali številko 20. Eden izmed razlogov za pristop k sodelovanju je bila tudi situacija, povezana epidemijo. Vse te informacije, novosti, skrbi, strah, negotovost in spremenjen način življenja človeka oropajo socialnega stika, pristnega odnosa s sočlovekom in družabnega življenja. Medtem pa ljudje potrebujemo dobre namene in misli, ki vplivajo na naše dobro počutje. Zato smo si želeli, da naš stol na nevsiljiv način postane pozitiven medij.

Z izvedbo smo začeli v mesecu mar-

cu, ko so otroci od doma prinesli stare lesene stole. Skozi razlago in pogovor smo z otroki načrtovali izpeljavo projekta. S hišniki smo se dogovorili, da nam priskrbijo pripomočke, in začeli smo z delom. Najprej smo stole zbrusili, jih prebarvali v modro barvo in nato po-

čakali nekaj dni, da se je barva dobro posušila. Sledila je poslikava motivov z rumeno barvo, kjer smo si pomagali z izrezanimi papirnatimi šablonami. Na koncu sva strokovni delavki samo še napisali misel za tistega, ki bo na stol sedel. Nad rezultatom smo bili vsi zelo zadovoljni. Naš prvotni namen je bil, da bi en stol predali kot medij v Zdravstveni dom Komen. Vendar situacija zaradi virusa nam tega ni dopuščala. Tako smo en stol predali Vrtcu Štanjel, dva pa obdržali v našem vrtcu. Med otroki sem opazila, kako se tkejo prijateljstva, pogovori in nastajajo iskreni nasmehi. Ob pogledu na take trenutke verjamem, da je naš namen dosežen, pa čeprav, zaenkrat, zgolj med otroki.

Besedilo in foto: Mojca Mozetič

Mmm ... kako diši!

V letošnjem šolskem letu smo se JEŽK" vključili v projekt Turizem in vrtec – Moj kraj moj "chef", ki smo ga mi poimenovali kar MMM ... KAKO DIŠI. Projekt je potekal v sodelovanju s starši in starimi starši.

V naši igralnici je namreč gospodinj-ski kotiček zelo, zelo priljubljen, in to tako zelo, da smo ga morali letos med letom celo povečati. Zanimanje otrok za tovrstne aktivnosti nas je pripeljalo do tega, da smo se podali v ustvarjanje in raziskovanje v kulinariki.

Za začetek smo si priskrbeli kuharske knjige – knjige z recepti, ki so prav kmalu postale stalne spremljevalke našega kuhanja v kotičku – in odločili smo se, da si izdelamo tudi svojo ZBIRKO RECEPTOV.

Vsak otrok je s starši ali starimi starši doma sodeloval pri pripravi neke jedi – po možnosti tradicionalno kraške jedi. Postopek pripravljavanja so dokumentirali/fotografirali in posnetke delili z nami. Z nami pa so delili tudi recept pripravljene jedi.

Ob tem se lahko pohvalimo, da je bila ob zaprtju vrtca zaradi znanih splošnih

razmer prav ta "domača naloga" vez med nami. Ob ponovnem odprtju vrtca pa smo zbrane recepte še dopolnili z risbicami otrok, znana otroška ilustratorica Ana Zavadlav pa nam je izdelala naslovnico naše zbirke.

IN NAŠA ZBIRKA RECEPTOV JE TUKAJ.

Sam projekt pa je še popestrila naša kuharica Elena, saj je za vse otroke iz oddelka sešila predpasnike z njihovimi imeni. Suhorobar Jože pa nam je za simbolično ceno priskrbel prave

ribn'čanske kuharice. Oboje prejme vsak otrok ob svojem rojstnem dnevu.

Ko smo projekt snovali, smo načrtovali, da bomo eno izmed tradicionalnih kraških jedi iz naše zbirke v vrtcu tudi pripravili v družni naše kuharice Bojane.

A tudi tokrat smo se morali zaradi vseh omejitev ideji odpovedati. Smo pa s kuharico dogovorjeni, da stvar izpeljemo takoj, ko bo to mogoče.

Besedilo in foto: Agata Masten

... in Vrtcu Štanjel

Red je vedno pas pripet

Že drugo leto zapored se je naša skupina priključila projektu Pasavček. Osnovni namen projekta je spodbujanje pravilne uporabe otroških varnostnih sedežev ter varnostnih pasov med vožnjo. Preko beleženja o pripetosti pasu sva v času izvedbe projekta opazili napredek. Če je bilo na začetku kar nekaj otrok v avtomobilu nepripetih,

so ob zaključku projekta bili pripeti vsi. Najpogosteje niso pripeti otroci, ki živijo v bližini vrtca. V projektu smo spoznavali promet, se učili varno prečkati cesto, opazovali smo voznike, če so v avtomobilih pripeti, slikali, peli pesmice o prometu. Otrok se je zagotovo najbolj dotaknil poizkus, ko smo lutko spustili v avtomobilu po klančini pripeto in nep-

ripeto. Tako so si lažje predstavljali, kako zelo pomembno je, da smo v avtu pripeti in se zgodi nesreča. Vsaka vožnja z avtomobilom, tudi če je cilj oddaljen le nekaj kilometrov, je za otroka posebno doživetje. Širi mu obzorja, med vožnjo spoznava okolico, promet. Vse to so razlogi, da mora biti vsaka vožnja tudi varna vožnja.

Besedilo:
Monika Turk in Katarina Černigoy

Zdrava zelena pomlad

V naši enoti vstopamo v letne čase glede na pobude in ideje otrok. Tema pomladi je bila »skrb za zdravje«. Ker se skupine še vedno med seboj ne družimo, je vsaka izpeljala prvi pomladni dan posebej. Pri Ribicah smo se pogovarjali, kako lahko skrbimo za zdravje. Otroci so naštevali: jemo zdravo kosilo, moramo jesti korenček in solato, jemo hruške in kivi, telovadimo, pijemo vodo, pijemo čaj iz trobentic, se smejimo, skačemo

po trampolinu, tekamo, gremo ven na zrak. Skupaj smo se nato odločili in izbrali idejo, da si skuhamo čaj iz trobentic. Odpravili smo se na sprehod v gozd in jih nabrali. V vrtcu smo jih posušili in si nato iz cvetov skuhamo čaj. Sladkali smo ga z medom, dodali limono in bil je odličen.

Otroci iz skupine Metuljčki imajo zelo radi sadje in zelenjavo. V pogovoru, kaj je zdravo, so otroci takoj povedali, da je

limona najbolj zdrav sadež. Predlagali so, da bi naredili limonado. Limone smo najprej oprali, jih oželi in popili sok. Nekateri so bili tako pogumni, da so rezino limone poskusili. Limonadi smo potem dodali malo sladkorja.

Poleg limonade smo naredili še čaj iz vijolic in marjetic, ki smo jih prej pridno nabirali na travniku. Posušene cvetove smo oprali in jih stresli v vročo vodo. Pustili smo, da se ohladi, precedili in popili. Lahko bi dodali še sladkor in med, ampak smo se odločili, da popijemo čaj brez dodatkov.

Pri Žogicah nekaj otrok ni želelo jesti sadja. Dogovorili smo se s kuharico in povedala nam je, kako zdravo je sadje. Iz različnega sadja smo najprej pripravili kašico, stisnili smo tudi pomarančni sok, velikokrat pa sva sadje narezali na koščke in otroke spodbujali, da ga po-

skusijo. Opazovali so drug drugega in se tudi med seboj spodbujali. Ugotovili so, da je sadje dobro. In sedaj ga prav vsi otroci iz skupine jedo.

Vsaka skupina je na svoj način poskrbela za zdravo pomlad.

Svetovni dan poezije

V našem vrtcu se s poezijo srečujemo vsakodnevno. Prebiramo jo iz različnih knjig – leporellov, kartonk, slikanic, zbirk. Otrokom so najbolj všeč pesmi,

ki so malce hudomušne, ali pa take, ki jih lahko prikažemo z gibanjem. Tekom leta smo spoznali deklamacije različnih znanih in manj znanih pesnikov, kot so

Zvezdana Majhen, Mojca Oblak, Anja Štefan, Srečko Kosovel, Mira Voglar, in tudi nekaj ljudskih pesmi.

Žogice smo s pomočjo slik spoznale Ljudsko Zajček sivi nagajivi, ki smo jo tudi gibalno uprizorile. Metuljčki so spoznali dve pesmi, in sicer Ančka Pomarančka in Mamica, Ribice pa so se naučile ter deklamirale Ko se avto zbudi in Mamino naročje. Vse tri skupine smo se posnele. Posnetke smo vzgojiteljice zmontirale v kratek film. 23.marca pa smo obeležili dan poezije. Tisti dan si je filmček ogledala vsaka skupina posebej. Bili smo ponosni na svoj nastop in na koncu z navdušenjem zaploskali vsem nastopajočim.

Besedilo in foto:
strokovne delavke enote Štanjel

To sem jaz

V mesecu marcu smo v skupini Žogice spoznavali sebe, svoje telo, družino in prijatelje. Najprej smo se opazovali v ogledalu, poimenovali, kazali na dele telesa in spoznali deklamacijo To sem jaz ter bibarijo Klin klin klan. Telovadili smo ob glasbi Od glave do peta. Ob koncu razgibavanja smo si vzeli čas za sproščanje. Nogam smo pripravili čutno pot, dlani smo odtiskovali na papir, urili smo prstke in ob pesmici spoznali palec, kazalec, sredinec, prstanec, mezin. Vonjali smo cvetlice, okušali sladko in kislo ter poslušali zvoke živali in ugibali, koga slišimo. Igrali smo se igri Koga smo skrili v hiško ter Kje zvoni ura. Tudi zmerili smo se in ugotavljali, kdo je najvišji in kdo najnižji v skupini. Sestavljali smo dele v celoto in iskali pare.

Ves mesec je potekala simbolna igra na temo družina, pri kateri so se otroci igrali z dojenčki, vozički, posteljicami. Do-

jenčke so oblačili, jih pokrivali, hranili in vozili na sprehod. Otroci so ob fotografijah prepoznavali, kazali, poimenovali in šteli svoje družinske člane. Mamice in tatke so po svojih zmožnostih tudi narisali.

Veliko časa smo preživeli na svežem zraku na naši terasi, igrišču, ploščadi, najraje pa smo se sprehodili do bližnjega travnika, ki ga obkrožajo drevesa. Otroci so se tam lahko preizkušali pri hoji po hribčku navzgor, navzdol, pri prestopanju palic, pri plezanju na drevo in bili ponosni nase, ko jim je določen podvig uspel. Ker smo se imeli lepo, je bilo daleč naokrog slišati otroški smeh, vriskanje, klepetanje in petje.

Besedilo in foto:
Mateja Bežek Kosmač in Denis Lemut

Naše sončnice

V okviru eko projekta smo pri Metuljčkih na pobudo otrok posejali sončnice. Otroci so od doma prinesli cvetlične lončke, nekaj zemlje in odpadne plastenke z ročajem. Lončke in plastenke, ki so služile kot zalivalke, so otroci najprej pobarvali in okrasili po svoji želji. Nato so posejali sončnična semena v lončke in jih postavili na okensko polico. Otroci so opazovali kalitev semen v lončkih in jih skrbno zalivali. Izrazili so željo, da posadijo tudi fižol, saj so ugotovili, da je fižol zelo zdrava zelenjava. Fižol je zelo zrastel, tako, da smo ga presadili na prosto v gredico. Tudi sončnice smo posadili na igrišče in upamo, da nam bodo krasile okolico vrtca dolgo časa v poletnih in jesenskih mesecih.

Besedilo in foto:
Silvana Lozej in Alenka Budin Vodopivec

Planinski pohod na daljavo

Tako kot je letošnje leto drugačno, tako je bilo drugačno tudi naše srečanje. Zaradi vseh ukrepov in takrat še prepovedi zbiranja so otroci skupine Ribice v aprilu skupaj s starši izvedli pohod na daljavo. Razmišljali sva, kakšno srečanje naj pripraviva. Ker je zelo pomembno, da se gibamo in čim več časa preživimo zunaj na svežem zraku, je bila ideja za pohod tista prava. Otrokom in staršem sva dali navodila, do kdaj naj pohod izvedejo, in naloge, ki so jih med

pohodom opravljali. Oponašali so živali, peli pesmice in igrali na male ritmične instrumente, ki so jih našli v naravi, iskali so storže, kamenčke in polžje hišice. Pot, kjer bo pohod potekal, so otroci in starši izbrali sami. Kdor je želel, nama je poslal fotografije in zemljevide poti, ki so jih prehodili. Ko so otroci pohod izvedli, pa so o njem pripovedovali ostalim otrokom v vrtcu. Dobili sva veliko fotografij, filmčkov in drugih digitalnih predstavitev. Seveda sva pohod izvedli

tudi obe strokovni delavki in tudi midve sva otrokom predstavili najina pohoda. V garderobi smo ob zaključku pripravili tudi razstavo fotografij in naravnih materialov, ki so jih otroci prinesli v vrtec.

Glede na odzive staršev in pozitivne povratne informacije, ki sva jih prejeli, je pohod na daljavo uspel, tako da bomo to zamisel zagotovo še kdaj uporabili.

Besedilo in foto:
Katarina Černigoj in Monika Turk

Iz šolskih klopi

**NA KRAŠKO GMAJNO
S KOLESOM, S CAJNO.**

Naslov tega članka je naslov raziskovalne naloge, ki so jo učenci naše šole predstavili na 35. državnem festivalu TURIZMU POMAGA LASTNA GLAVA.

Zgodba se je začela v lanskem kole-

darskem letu, ko smo se z ekipo učenec dobili in razmišljali, kaj bi v občini Komen lahko ponudili kot turistični produkt v okviru letošnje teme MOJ KRAJ, MOJ ŠEF. Za pomoč pri raziskovanju smo se obrnili na:

- starše otrok, ki so nam pomagali z reševanjem ankete in pri zbiranju receptov, ki so zbrani v spletni kuharski knjigi (najdete jo na spletni strani OŠ Komen (www.os-komen.si) pod zavihkom DEJAVNOSTI in PROJEKTI –

projekt Turizmu pomaga lastna glava)

- gostinske ponudnike v občini Komen (Hvala gostilni Grča iz Hruševice, Špacapanovi hiši iz Komna, Turistični kmetiji Ostrouška Pelicon iz Coljave, Turistični kmetiji Pri Tavčarjevih iz Hruševice, Hotelu St. Daniel iz Hruševice, Turistični kmetiji Krasberry iz Gorjanskega, Hiši posebne sorte iz Kodretov, Restavraciji Komel ter Biodinamični kmetiji Pri Kamnarjevih.)
- priznane kuharje (pomagali so nam: Masterchefov zmagovalac Anže Kuplenik ter Michelinova zmagovalca Uroš Štefelin in Gregor Vračko)
- ponudnike ostalih storitev v občini Komen (Hvala čebelarstvu Furlani, Mesnici in delikatesi Tošč, sadjarstvu Turk iz Komna ter ge. Tadeji Rodman.)
- šolsko kuhinjo (Hvala kuharici Mojci.)
- vinarje občine Komen (Hvala Vinarstvu Kobal iz Štanjela, Vinarstvu Švagelj iz Štanjela, Vinarstvu Kralj iz Kobjilja, Vinarstvu Rebula iz Brestovice ter Vinarstvu Mržek iz Hruševice.)
- vaške skupnosti (Hvala vaški skupnosti Hruševica, Turističnemu društvu Brest in Vaški skupnosti Brestovica, Vaški skupnosti Brje pri Komnu, Vaški skupnosti Tupelče-Kobjeglava, Vaški skupnosti Štanjel, Vaški skupnosti Gorjansko, Vaški skupnosti Lukovec,

Vaški skupnosti Komen in Vaški skupnosti Branica.)
• občino Komen.

Na podlagi sodelovanja je nastala turistična ponudba, ki zajema ogled znamenitosti vasi v določeni destinaciji ter cajno z dobrotami vaških pridelovalcev in šole. Izlet je izvedljiv z avtomobilom ali z izposajo e-koles, katerih postaji sta tudi v Komnu in Štanjelu. Nastalo je pet destinacij, vsaka s svojo cajno. Cajne so različno poimenovane in obarvane glede na dobrote in temo destinacije, ki jo ponujajo obiskovalcu:

- Špargljeva cajna – destinacija Brestovica
- Medena cajna – destinacija Volčji Grad
- Sivkina cajna – destinacija Ivanji Grad
- Grajska cajna – destinacija Štanjel, Kodreti
- Kmečka cajna – destinacija Hruševica, Kobjeglava.

Kljub splošni epidemiološki situaciji in ukrepom, smo dokazali, da s sodelovanjem, trdom in ustvarjalnostjo lahko dosežemo tudi srebrno priznanje na državnih ravni.

Besedilo in foto:
mentorici Dunja Peric in Metka Paljk

Pa smo jo le dočakali ...

Po dolгих letih želja in potreb so kuharice na OŠ Komen 10. maja 2021 prvo malico in prvo kosilo pripravile v novi kuhinji. Nove, pomembne pridobitve so se razveselili tako zaposlene v kuhinji kot tudi učenci, ki so takole pogumno simbolično prerezali trak z balončki.

Prvošolce je k prvemu obroku iz nove kuhinje pospremil tudi župan, g. Erik Modic.

Simbolična otvoritev kuhinje, ki se jo je zaradi epidemije udeležila le peščica povabljenih, je bila nato 13. maja 2021. Takrat sta trak slovesno prerezala še župan komenske občine in ravnateljica šole.

Pot do obeh slovesnih dogodkov je bila dolga skoraj leto dni. Septembra so, skupaj s ponovnim prihodom učencev v šolo, na šolskem dvorišču zabrnili gradbeni stroji.

Izpraznjena šola zaradi izobraževanja na daljavo je zelo prav prišla gradbenim delavcem in podizvajalcem podjetja Marc, d. o. o.

Nova kuhinja je hitro rastla pred očmi vseh, ki so tudi v času izobraževanja na daljavo svoje delo opravljali v šoli.

Marca se je bližal zaključek gradbenih del. V notranjosti so potekala zaključna dela in dogovori o še zadnjih izboljšavah. Aprila so delavci začeli nameščati opremo in konec je bil zares blizu.

Po zaslugi arhitekta Milovana Matkoviča (arhitekturni biro Kontura iz Sežane) je šola dobila prizidek, ki se lepo vklaplja v šolski prostor.

Ekipa v šolski kuhinji je z veseljem zavihala rokave v novih prostorih. Tako je nov začetek prinesel odgovor na prejšnji konec ...

Da bi tudi iz teh prostorov prišlo še veliko okusnih in zdravih obrokov, pripravljenih z ljubeznijo in postreženih z nasmehom.

Besedilo: Nives Cek, ravnateljica

Foto: Dragica Ukmar Kodelja, Evgen Suban, Vojko Franetič, Nives Cek

Trajnostna mobilnost na naš način

V šolskem letu 2020/2021 je naša Osnovna šola Komen sodelovala v projektu Trajnostna mobilnost v šolah in vrtcih, v katerega je bilo vključeno več kot 20.000 otrok po celotni Sloveniji. Šolarji so sodelovali v kampanji Gremo peš s Kokoško Rozi – vsaj en teden so na trajnosten način prihajali v šolo (torej peš, s kolesom, z avtobusom).

V projekt na šoli je bilo vključenih 8 oddelkov (7 na centralni šoli: 1., 2., 4., oba 7. in 9. razreda ter 4. b iz podružnične šole Štanjel).

Sodelujoči, tako učitelji kot učenci, so

bili nad aktivnostjo izjemno zadovoljni, rezultati pa kažejo, da se je število učencev, ki so aktivno prišli v šolo, povečalo za 29,6 %.

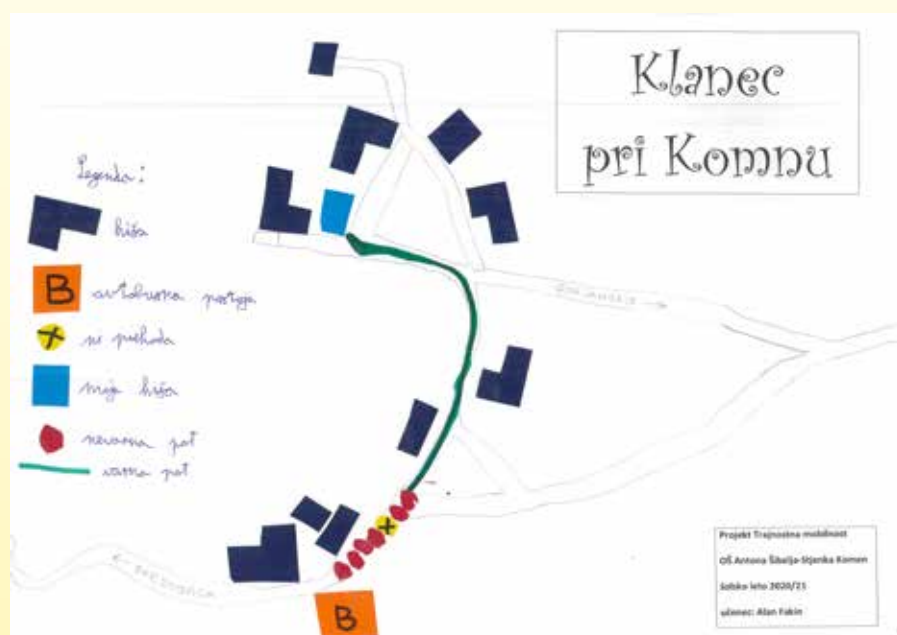
Poleg spodbujanja trajnostnih prihodov v šolo so učenci:

- spoznavali pomen trajnostne mobilnosti za zmanjševanje ogljičnega odtisa posameznika,
- prihajali v šolo s »peš busom«, s kolesi, peš, skirojem, z organiziranim prevozom,
- predlagali varno pot v šolo s kolesom,

izdelali zemljevid varnih šolskih poti (kartografija),

- označili in fotografirali nevarne točke na poti v šolo,
- na pločniku v bližini šole s talnimi oznakami (stopinjami) nakazali smer hoje,
- razmišljali o prevoznih sredstvih v naši prihodnosti s poudarkom na zeleni energiji.

Učenci, učitelji, starši in vodstvo šole si želijo, da bi v prihodnje še več otrok trajnostno prihajalo v šolo, zato predlagamo, da se občina sistemsko loti ureja-

nja šolskih okolišev po načelih trajnostne mobilnosti.

Kot prioritetni ukrep predlagajo:

Izboljšanje kolesarskih povezav iz okoliških vasi do matične šole

S kolesom varno v šolo in iz nje

Predvsem starejši učenci v jesenskem in spomladanskem času v šolo prihajajo s kolesom. Večinoma so to učenci iz Komna, izjemoma iz drugih krajev našega šolskega okoliša. Učenci 9. a in 9. b razreda so se sprehodili skozi Komen in bili pozorni na nevarne točke za kolesarje. Načrt nevarnih poti so poslali tudi gospodu županu s predlogi za ureditev razmer (postavitev označb kolesarji na cesti, barvne talne oznake).

Zavedajoč se, da kolesarskih poti v občini ni, morajo kolesarji voziti po cesti. Taka vožnja je marsikje nevarna, saj so

odseki ceste ozki in tudi slabše pregledni.

Tik pred šolo je zavijanje proti šoli za kolesarje zelo nevarno, saj se izvaja v levo in morajo preko obeh voznih pasov.

Kaj predlagajo najmlajši?

Prvo- in drugošolci so natančno pregledali vse poti in ugotovili vrsto nevarnih pasti na cesti. V Komnu so to: prehod za pešce pri šoli (nepregleden), zožanje ceste brez pločnika v središču vasi, neprimerne talne označbe pri zdravstvenem domu, pred knjižnico ni prehoda za pešce....

Četrtošolci so se ukvarjali s kartografskimi načrti pešpoti iz vseh vasi, iz katerih prihajajo v šolo. Predlagali so:

- ureditev pokritega avtobusnega postajališča, kjer ga ni,
- prehode za pešce,
- znake za avtobus,
- pločnike.

Svoje ugotovitve in predloge so 28. 5. 2021 predstavili gospodu županu in gospe ravnateljici.

G. župan jim je pojasnil, da se za kolesarske poti pripravlja ureditveni načrt, po katerem bodo Komen povezali s Sežano. Glede prehodov za pešce je pojasnil, da je slednje možno zarisati le tam, kjer so pločniki. Ti pa so velik problem v strnjeneh kraških vaseh, kjer se hiše stikajo s cestiščem. Cestno prometno problematiko v okolici šole ureja občina Komen skupaj z državno agencijo za ceste. Tako sta tu predvidena urejen, pregleden in osvetljen prehod za pešce ter novo urejeno križišče.

Z učenci so projekt vodili: Agata Perdec in Eva Trošt, Andreja Vidrih, Tina Vitez, Ana Masten, Vojo Franetič in Mirjana Trampuž Luin, koordinatorica projekta.

Nagrajena zgodba o zavrženi hrani

V okviru projekta Ekošola so učenci skupaj s starši sodelovali v literarnem natečaju za najboljšo kratko zgodbo o zavrženi hrani. Med več kot 200 prispelemi zapisi je komisija izbrala pet najboljših zgodb, med njimi je bila izbrana tudi zgodba učenca naše šole. Učenec 3. a razreda, Rassel Šavron, je skupaj z mamo Eriko Rebula napisal zgodbo z naslovom Na naši pici jemo, kar je ostalo. Mlada ilustratorka Nina Kovačič je zgodbo ilustrirala. Rasselova zgodba je

v obliki ilustracije zaživela tudi na plakatnih mestih na ulicah slovenskih mest ob obeležitvi prvega Slovenskega dneva brez zavržene hrane, ki je bil v soboto, 24. aprila. Njegov namen je bil ljudi spodbuditi k zmanjševanju in preprečevanju nastanka zavržene hrane ter jim predstaviti številne možnosti uporabe prehrabnih izdelkov, ki pogosto romajo v smeti.

Naša šola je podpisala tudi zavezo, da:

1. bomo odgovorno, premišljeno in pre-

udarno ravnali s hrano, ki jo kupimo, shranjujemo in uživamo;

2. bomo skrbeli za to, da bo v koših za smeti končalo čim manj hrane, ki je še vedno užitna in jo lahko še uporabimo;
3. bomo tudi družino, prijatelje, sošolce, sodelavce in druge, ki lahko primaknejo svoj delček k cilju pobude, informirali in spodbujali k zmanjševanju količin zavržene hrane.

Koordinatorica projekta Ekošola na OŠ Komen,
Tatjana Metljak Nikolić.

NA NAŠI PICI JEMO, KAR JE OSTALO

Avtorja: Rassel Šavron in Erika Rebula

Ime mi je Rassel. Star sem osem let. Živim z mamo, atijem, sestro in bratcem. Imam psa Šanilo. Živim srečno in se veselim vsake male stvari. Še posebno sem vesel, ko doma skupaj kuhamo. Moje navdušenje je na višku takrat, ko ati zamesi testo za pico. Čas vzhajanja, pa že zaživi naš prav poseben obred. »Kakšen pa?« se sprašujete. Rade volje vam ga razkrijem in zaupam, kaj vse se pri nas dogaja, preden je kvašeno testo nared.

V kotu naše kuhinje imamo kar velik hladilnik. Na njegovih vratih visi cela tapiserija naših risbic in pisanih napisov. Med temi izstopajo v mavričnih barvah: HRANA NI ZA SMETI! NE TRATI HRANE! In še napis: NA NAŠI PICI JEMO, KAR JE OSTALO! Prav ta bizarni stavek, ki ga je oblikovala moja starejša sestra, je meni in moji družini odprl oči v svet zavržene hrane. Ko je na našem jedilniku napovedana pica, vsak od nas že ve, kaj ga čaka. Takrat postanemo kot nekaki škrati,

pravzaprav hišni varuhi hrane. Vklopimo spomin in odgovornost. Pri delu si pomagamo in se čutimo med seboj povezani.

Aluminijasti pladnji že čakajo, da bo tata s svojo ročno spretnostjo nanje razvlekel vzhajano testo. Mami ve, da je včeraj shranila v hladilnik paradižnikovo omako, ki je ostala pri zabeli testenin. Danes bo ta prav prišla za premaz na pici. Jaz sem odgovoren, da v hladilniku pobrskam po ostankih raznih

sirov in domače skute. Te razrežem na primerne koščke in jih potresem po mezi. Ponovno zapičim pogled v hladilnik in skrbno opravi rentgensko sliko vseh papirnatih zavojev. V prvem je zaviti par rezin madžarske salame, ki jo sestra obožuje. Pod njim odkrijem še nekaj pečenega pršuta, ki je ostal od včerajšnje večerje. V levem kotu pa presenečen zagledam v folijo zavito polovičko suhe domače klobasice. Ta bo pici gotovo dala še dodaten okus. Vse najdeno prinesem na mizo in ati te dobrotne ostanke razreže in potrosi po pici. Sestra me zaprosi, da iz spodnjega

dela hladilnika izvlečem že na pol porabljene rdeče paprike in bučke. Spomni se, da je to zelenjavo spravila pred nekaj dnevi in da bo danes prav prišla. Tako ji zdaj še mlajši bratec pomaga pri rezanju. Mami narezano zelenjavo estetsko razvrsti po pici. In tako je pica pripravljena za peko.

A komaj ati odpre vrata razgrete pečice, ga ustavi klic mojega bratca. »Oči, počakaj, pozabili smo na olive!« Steče v jedilnico in prinese lesen stolček. Postavi ga ob hladilnik. Odpre zgornji del vrat, kjer je shranjena zamrznjena hrana. Izvleče modro plastično skodelico. V njej

je peščica zaledenelih oliv. Ponosno jo ponudi mami in reče: »Na naši pici jemo, kar je ostalo! Meni so ostale olive. Bil sem sit, zato sem jih shranil za pico!« Presenečeni obstanemo in se mu nasmehnemo. Mami mu iz rok vzame skledo in ga nežno poboža po glavi. »Priden, škratek naš, ponosni smo nate!«

Pica je pripravljena! Super je! Tokrat še bolj, saj je vsak njen grizljaj poln čarobnega okusa, ki je nastal zaradi naše dvojne ljubezni, do vsakega od nas in do hrane!

Kar burja prinese

Festival kraška gmajna

Kraška gmajna velja za eno najstarejših kulturnih krajin in enega najbogatejših življenjskih prostorov v Evropi in širše. Temu izjemnemu prostoru je posvečen Festival Kraška gmajna, ki se ga tradicionalno vsako leto lotijo organizatorji in pobudniki tega festivala. To so: ORA Krasa in Brkinov, d. o. o., Javni zavod Park Škocjanske jame, Občina Divača, Turizem Miren -Kostanjevica, Mitski park Rodik, Občina Hrpe-lje-Kozina in Kobilarna Lipica, d. o. o. Gre za edinstveni festival naravoslovnega in dediščinskega turizma, ki obiskovalcem skozi različne aktivnosti ponudi doživetje naravne in kulturne dediščine, posebne- ga rastlinskega in živalskega sveta gmaj- ne, pa tudi ljudskih modrosti in znanj. V okviru festivala so organizirani tematski pohodi, kulinarne delavnice in pred- vanja.

Letošnja edicija Festivala Kraška gmaj- na se je začela ravno v Štanjelu. Dogaja-

nje je potekalo v soboto, 22., in nedeljo, 23. maja. V soboto so se lahko obisko- valci podali na Botanični sprehod skozi

Štanjel in čas. V družbi domačinov Vlaste Markočič in Miloša Bartola so spoznavali pestro zgodovino Štanjela in stoletno po-

vezanost njegovih prebivalcev z naravo. V nedeljo pa so na svoj račun prišli ljubitelji glasbe in vrhunske kulinarike. Franci Krevh iz Slovenskega tolkalnega projekta je svojo dobrodošlico izrekal v Zvočni galeriji Kamenica, kjer so svoj dom naše kamnite skulpture – inštrumenti iz kam-

na. Edinstveno kombinacijo zvoka in razvajanja brbončic pa so lahko obiskovalci lahko doživeli na dogodku Harmonija okusov in zvoka kraške gmajne: kulinarčno-glasbeno doživetje v Bistrotu Grad Štanjel in Zvočni Galeriji Kamenica.

Festival Kraška gmajna se bo nadaljeval

vse tja do 20. junija, podrobnejši program lahko preverite na spletni strani www.visitktras.info, o pestrem poletnem dogajanju v Štanjelu pa na www.visitstanjel.si ter na naši FB in IG strani Visit Štanjel.

Besedilo: Uroš Simčič

ORA Krasa in Brkinov, d. o. o. Enota Komen

Skupaj tudi v Zeleni shemi slovenskega turizma

Zeleno shemo večina naših občanov že pozna, saj smo kraško-brkinske občine že pred tremi leti pristopile v ta nacionalni program in certifikacijsko shemo, ki pod krovno znamko SLOVENIA GREEN združuje vsa prizadevanja za trajnostni razvoj turizma v Sloveniji. Sistem destinacijam in ponudnikom ponuja konkretna orodja za oceno in izboljšanje trajnostnega delovanja ter skozi znamko Slovenia Green to zeleno delovanje tudi promovira. Slovenija je svetovno znana po svojih prizadevanjih za trajnostni turizem.

V letošnjem letu smo z ustanovitvijo sekcije za turizem pri ORA Krasa in Brkinov, d. o. o., ter preoblikovanjem v družbo z

omejeno odgovornostjo kraško-brkinske občine pristopile k skupnemu znaku kot ena destinacija.

V tretjem letu vključitve v Zeleno shemo kot posamezne občine se sedaj z združitvijo v eno destinacijo in v skladu s postopkom prijavljamo za ponovno presojo. Skupaj združujemo podatke po skoraj sto standardih, ki vrednotijo področja, kot so splošni podatki o sami destinaciji, vodenje destinacije, narava in pokrajina (ohranjanje narave, živalstvo in rastlinstvo, slikovitost krajine), okolje in podnebje (raba zemlje in onesnaženje, upravljanje z vodami, trajnostna mobilnost, odpadki in njihova predelava, energija in podnebne spremembe ter prilagajanje na le-te), kultura in tradicija (dediščina, ljudje in tradicija), družbena klima (človekove pravice,

sodelovanje s skupnostjo, lokalna ekonomija, družbeni vplivi ter zdravje in varnost) in na koncu še poslovanje turističnih podjetij (vključevanje podjetij, informacije in promocija ter gostoljubje). Vse štiri kraško-brkinske občine imamo skupne javne zavode, ki urejajo upravljanje z vodami in področje odpadkov, kar nam olajšuje skupni pristop. Za učinkovito delovanje na turističnem področju pa bo letos potrebno zagristi še v izdelavo skupne strategije razvoja turizma na Krasu in v Brkinih.

Na podlagi ocen na platformi in tereškega obiska nam bo kot eni destinaciji izdan obnovljen znak Slovenia Green. Dosežemo lahko zlat, srebrn ali bronast znak. Postopek se zaključi v zadnjih mesecih tega leta.

Gledanica

Gledanca, Ledenica

10. in 11. aprila 2021 sem po spletu prisostvoval predstavitvi projekta Kaštelir. Med drugim nam je bila predstavljena ureditev Gledanice, Stolpa na Vratih in etnobotanike. Ta tekst je odmev na to predstavitev.

Uvodoma moram jasno izraziti, da mi izraz Gledanica ni domač, občutim ga kot nekaj tujega. Za mene je bil nepozidan prostor na vrhu štanjelskega hriba

vedno Turn, ruševina oziroma ostanek stolpastega gradu, pa Ledenica (npr.: vrtovi na Turnu, lipa na Turnu; razgled z Ledenice). Tudi za pokojnega slavista Jožeta A. Hočevarja, urednika založbe Lipa v Kopru, po domače Skoncevega iz Štanjela, je bila na vrhu hriba Ledenica. Za knjigo Slovenski knjižni jezik, izšla je v zbirki Kondor, je na strani 14 prispeval zgled kraškega narečja, ki se glasi: (brez naglasnih znamenj) »Štanjev je ana prov

stara vas. Sezidan je na hribi in ga je prov lepu vid prov od dielč. Na vrhi je Ledenica, tu so ani stari zidovji še od tis buot, kadar so Torki strašli po naših krajah. Od tam guor se prov lepu vide Sveto guoro per Gorici, cielo jepavsko dolino in Kres. Kadar je prov liepu vrieme, se lohku vide tudi murje.»

Na Zavodu za varstvo kulturne dediščine Slovenije hranijo fotografijo Ledenice pod imenom Gledanca.

Predelu okrog korita za napajanje živine, tam kjer so Švagljevi, je moj oče rekel V Bitnji, pokojni Slavko Jakominov pa je znal povedati, da so predelu, kjer so vrtovi na severni strani Turna, ob obzidju oziroma tam, kjer je občina naredila tri nova parkirna mesta, nekoč rekli Judeja. Zgodovinar Vlado Habjan mi je pred 30 leti potrdil, da je videl dokument, ki dokazuje prisotnost judovske skupnosti v nekdanjem Štanjelu.

Dopuščam tolmačenje, da Ledenica ne izhaja iz ledu, ampak iz kraškega (g) ledi, od tu Gledanica.

Zadovoljen sem, da se v okviru projekta Kaštelir ureja zemljišče na Turnu, da so tam postavili kamnite klopi in restavrirali sredico zidov Ledenice.

Stopil sem na severno klop in sledil pogledu v smeri urnega kazalca od Lukovske Škratljevece do Sv. Lenarta. Ledenica zakriva pogled na del dolnjega Krasa, od Sv. Lenarta do Lukovške Škratljevece. Pogled z južne klopi sega od Kuclja nad Vipavsko dolino do Lukovske Škratljevece, ne vidi se v smeri Gorice. Žal mi je, da se ni našlo neke rešitve, da bi se s same Ledenice lahko nemoteno razgledali na vse strani v krogu 360 stopinj. Zelo močnejši element je pogozditev z bori. Vrh Štanjela si zasluži plešo, kot jo vidimo na starih fotografijah. Ravno tako je pogled na Štanjel iz različnih strani zaradi borov manj lep.

Na robu Turna poleg Skoncevih je ostanek prvotnega mestnega obzidja. Nujno ga je treba sanirati, preden bo prepozno. Ostalo obzidje je bilo obnovljeno v času dr. Ferrarija.

Rad bi opozoril na lipo, ki še vedno raste na Turnu. Zgodba pravi, da je nemška

Utrdbo na vrhu griča Turn je leta 1957 fotografiral umetnostni zgodovinar Marijan Zadnikar in jo poimenoval Gledanca. Desno od nje je vidna piramida triangulacijske točke. Fotografija je vzeta s portala: Digitalna vsebina kulturne dediščine Slovenije.

posadka leta 1944 posekala vsa drevesa v Štanjelu, ki so motila razgledu z njega. Lotili so se tudi lipe na Turnu, jo prežagali več kot pol, dela niso končali, lipa se je zarasla in preživela. Trenutno ni v najboljšem stanju, treba bi bilo za njo poskrbeti. Čas so preživele le murve, spomin na svilogojstvo. Na Turnu sta ostali dve: ena je ob Maletovi domačiji, druga je v Bitnji.

Žal ni več razgleda z vojaškega položaja na Ferrarijevi cisterni s strelno lino v obzidju. Zaradi borov ni več pogleda na štanjelske vinograde in njive v dolini Branice, ki so jih štanjelski begunci smeli obdelovati, če so imeli poleg sebe na palci belo cunjjo.

Angleška zasedba je na Turnu zapustila Grčevo, Brnikovo, Tišlerjevo, Coljevo in Švagljevo stranišče. Tudi to je zgodovinski inventar.

K objektom na Turnu sodijo tudi betonske cisterne za vodo. Dobro je po-

znana Ferrarijeva, o samooskrbi z vodo pričajo tudi Grčeva, Brnikova, Pilatova, Stanarjeva in Tišlerjeva cisterna za vodo.

Iz spomina štanjelskih hiš je šla Gorupova hiša in njihova dva vrtička na Turnu. Star kataster bi znal pokazati, kje sta ta dva vrtička bila.

Nadaljujem s predvidenim razstaviščem v Stolpu na vratih. Več kot dvajset let smo ga imeli v najemu, v tem času smo v njem priredili cca. 130 dogodkov.

Če sem prav razumel, se bo v stolpu prikazalo pomembna obdobja iz zgodovine Štanjela. V sicer kratkem času med arhitektom Maksom Fabianijem in arhitektko Natašo Štupar Šumi so se, po mojem dožemanju življenja v Štanjelu, zgodile tri pomembne stvari, ki se jih navadno zamolči, a so prav tako del zgodovinskega spomina.

1. Vojno obdobje. Kakšna je bila vloga komandanta Rudija Kodriča Branka? Kdo je miniral in požgal Štanjel tiste dni v septembru 1944, ko so Štanjelci že bili v negotovem begunstvu, ko se je sovražnik umaknil izpred Štanjela za nekaj dni in je bila v njem samo partizanska enota? Eni še vedno zavajajo, stroka molči.
2. Angleška zasedba. Morganova meja med cono A in B gre iz Branice v Rašo gre čez kobdiljsko Gradišče. Obmejne kontrolne točke na Podlasih, pod sv. Gregorjem, pod Kobdiljem. Vračanje beguncev, obnova požganih hiš in gradnja mostov s strani zaveznikov. Nobene hvaležnosti do njih.
3. Povojno obdobje. Ker Štanjel ni bil žrtev fašizma, je bil zapostavljen. Namesto razvoja, stagnacija. Ukine se osemletna šola, ambulanta, kamnolom Kremenik preneha delovati, tovarno igrač preselijo v Volčjo Drago. Ljudje se izseljujejo v mesta, tudi v Avstralijo.

Pa še nekaj o etnobotaniki. Gradišča naj bi določala tudi neka izbrana rastlina. V Rašporju, v Čičariji, so se v okviru projekta Kaštelir odločili za rumeni svišč. Predlagam, da se v Štanjelu odločimo za poudarek na ostrolistnem belušu, drugače povedano, na divjem šparglju, ali po latinsko *asparagus acutifolius*. Samonikli špargelj je v vseh deželah Sredozemlja najpogostejše uporabljena rastlina za prehrano ljudi od prazgodovine, preko Grkov in Rimljanov do današnjih dni. Postal je gurmanska specialiteta. Ima turistični potencial.

Pogled na stari Štanjel z JV strani, s hriba sv. Gregor. Viden je plešasti hrib Turn z ostankom zidanega stolpa Ledenica. Fotografijo, ki je nastala okrog leta 1935, hrani SEM (Slovenski etnografski muzej).

Pod razstaviščem Stolp na vratih se razteza zanemarjeni Pilbahov vrt, ki je v posesti občine Komen. Čas je pokazal, kaj se zgodi, če se teras ne obdeluje. Zaraste ga samoniklo drevje in grmovje, robida in naš asparagus acutifolius. V Pilbahovem vrtu torej že imamo nekakšen prazgodovinski botanični vrt.

Za zaključek dodam legendo o šparglju: Na Olimpu je bil najpomembnejši bog Zevs, za njega se je vedelo, da mu je bila zvestoba tuja. Njegova žena, boginja Hera, je simbolizirala vrednote kot so družina in plodnost. Zaradi poznane narave moža je bila ljubosumna in maščevalna. Ob prvem

sporu z možem je v veliki žalosti potočila na zemljo solze. Glej čudo! Naenkrat so iz solz vzkli, po grško spargao, nežni popki. Bili so samonikla hrana za ljudi in obenem sporočilo podzemlja, da se narava prebuja. A nežni užitni poganjki so se kmalu maščevali. Postali so bodičasti, ostrolistni, po latinsko acutifolius.

Besedilo: Jožef Švagelj

Spoštovane občanke in občani, ljubitelji Krasa in Brkinov!

V pričakovanju poletne turistične sezone se Kras in Brkini povezujemo v turistični promociji, s katero želimo v naše kraje privabiti domače in tuje obiskovalce ter jim pričarati Kras in Brkine kot edinstveno izkušnjo in nepozabno doživetje.

Turistični ponudniki in podjetniki so nam zaupali, da se soočajo z izzivom, kako na Kras in v Brkine ponovno privabiti turiste. Prisluhnili smo jim in se odločili, da oblikujemo razglednico **Skriti kotički Krasa in Brkinov**. Ob podpori kraško-brkinskih občin so združili moči

partnerji, ki delujejo na področju kulture, turizma in podjetništva.

Verjamemo, da z vzajemnim sodelovanjem in povezovanjem prispevamo k boljši prepoznavnosti Krasa in Brkinov doma in v tujini. Želimo si, da bi skupaj z vašo pomočjo prispevali tudi k okrevanju in razvoju lokalnega gospodarstva.

Drage občanke in občani, zelo bomo veseli vaše pomoči in podpore.

V jesenski številki občinskega glasila boste prejeli **Razglednico skriti kotički Krasa in Brkinov** z namenom, da na obisk ali na dopust, na Kras in v Brkine

povabite čim več prijateljev, znancev ali poslovnih partnerjev.

V poletnem času boste lahko razglednico kupili v vseh turistično-informativnih centrih na Krasu in Brkinih.

Povabilo bomo oblikovali tudi kot e-razglednico.

Prijazno vas vabimo, da združimo moči in na Kras in Brkine povabimo čim več domačih in tujih obiskovalcev, saj sta Kras in Brkini čudovita v vseh letnih časih in barvah.

Župan Erik Modic s sodelujočimi partnerji

JSKD Sežana, ORA Krasa in Brkinov, d. o. o., OOO Sežana, Slonček, d. o. o. in Befine-Pro, d. o. o.

SPOZNAJTE NAŠE PRAVE BARVE

"Skriti kotički Krasa in Brkinov"

Suhozid v Klancu

Domačija v Kobjeglavi

Vinograd

Snop prostosti

PRIHAJA NA NA NAŠE ODRE:

S ponovnim odpiranjem javnega življenja se v Kosovelov dom Sežana vračajo dogodki, kljub temu da se zavedamo neugodnih pogojev za izvajanje dejavnosti in dogodkov.

NAZAJ V KINO

Filmski program bo objavljen na naši spletni strani vsak četrtek za teden dni vnaprej.

SPLETNI KINO

Program spletnega kina ostaja v naši redni ponudbi za ogled prek spleta.

NAPOVEDUJEMO:

Sobota, 5. 6., ob 20.00

VEČ ALI MANJ – VEČER STAND-UP KOMEDIJE

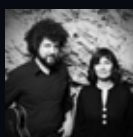
Klemen Bučan, Mladen Pahovič, Sašo Stare, Rok Škrlep in Peter Šanovič.

Torek, 8. 6., ob 20.00

BAKALINA VELIKA

Koncert za Glasbeno-plesni abonma ter izven.

Sobota, 12. 6., ob 10.00

JANEZ DOVČ in ANJA ŠTEFAN: BELA KAČA S KRONICO

Glasbeno-pravljični dogodek za otroke od 4. leta starosti dalje.

Ponedeljek, 14. 6., ob 20.00

HEROJ 2.0

Produkcija: Moment Maribor in Zavod EN-KNAP.

Predstava za Gledališki abonma in izven.

Četrtek, 24. 6., ob 20.00

NATALIJA ŠAVER (klavir): ATMOSPHERICA

Koncert za Glasbeno plesni abonma in izven.

Ponedeljek, 28. 6., ob 18.00

MODRO PIŠČE

Produkcija: Gledališče Koper.

Predstava za otroke v okviru 28. Primorskega poletnega festivala.

Torek, 29. 6., ob 20.30

ŽETEV IN KLETEV

Produkcija magistrskega programa AGRFT UL Dramska igra.

Eva Stražar in Urban Kuntarič.

Predstava za izven.

Izvedbe vseh dogodkov bodo odvisne od veljavnih določil oz. veljavnih ukrepov v zvezi z omejevanjem širjenja novega koronskega virusa.

Hvaležni smo vam za vašo podporo in vam želimo čim bolj prijetno spremljanje naših dogodkov.

Program in informacije: www.kosovelovdom.si

Spremljajte tudi naša FB profila KINO Sežana in Kosovelov dom Sežana.

Praznovanje letošnjega praznika Občine Komen in spremljajoče prireditve

Na področju prireditev, žal, še vedno nismo zadihali s polnimi pljuči. Še vedno nam posebne razmere krojijo življenje, dogodkov še ne moremo organizirati tako, kot si želimo in kot smo bili navajeni. Zato bo tudi letošnje praznovanje občinskega praznika Občine Komen potekalo drugače. Trenutne razmere in pogoji nam še vedno ne dopuščajo brezskrbnih druženj in praznovanj, zato osrednje prireditve, ki se je običajno odvijala na prostoru pred občinsko stavbo, tudi letos ne bo.

Da se je med tem časom vseeno veliko dogajalo in načrtovalo, pa nam napovedujejo številni dogodki, ki se bodo odvijali v mesecu juniju. Prav na vse dogodke ste, spoštovane občanke in občani, prijazno vabljeni.

MESEČNI NAPOVEDNIK PRIREDITEV V OBČINI KOMEN JUNIJ 2021

Datum	Ura	Prireditev	Kraj	Organizator/informacije
13. 6.–20. 6. 2021		Festival Gledanica: dogajanje ob zaključku mednarodnega programa Interreg V-A Slovenija-Hrvaška kot del projekta Kaštelir	Kras	Ora Krasa in Brkinov, d. o. o. Enota Komen Tic Štanjel tel.: 05 769 00 56; 041 383 986 Info@visitstanjel.si www.visitstanjel.si
18. 6. 2021	21.00	Grajsko poletje v Štanjelu: koncert Ditka & Feri Lainšček	Štanjel – grad	ŠKUD Biser Krasa tel.: 031 378 424, www.skud-stanjel.si hocevar.boris@siol.net
19. 6. 2021	20.00	Koncert Pihalnega orkestra Komen	Hruševica – pri vaškem domu	Vaška skupnost Hruševica tel.: 041 318 924
24. 6. 2021	19.00	Pohod v Kresno noč	Kobjeglava	TDruštvo Kraški slavček Kobjeglava-Tupelče tel.: 040 277 337 Kraski.slavcek@gmail.com
25. 6. 2021	21.00	Grajsko poletje v Štanjelu: koncert Prifarski muzikanti	Štanjel – grad	ŠKUD Biser Krasa tel.: 031 378 424, hocevar.boris@siol.net

Oratorij 2021

KJE: ŽUPNIJA KOMEN

KDAJ: OD 19. 7. DO 25. 7. 2021

PRIJAVE: KMALU NA VOLJO

INFORMACIJE: oratorij.komen@gmail.com

AKTIVNE POČITNICE IN CELODNEVNO VARSTVO 2021 KOMEN

Vabljeni osnovnošolci od 1. do 5. razreda OŠ

*** V krajevni dvorani v Komnu s toplim obrokom v OŠ Antona Šibelja-Stjenka Komen
od 9. 8. do 13. 8. 2021**

Aktivne počitnice in celodnevno varstvo bo organizirano vsak delavnik
od 6.45 ure do 15.30 ure.

Športne aktivnosti, družabne igre, ustvarjalne delavnice....

Poskrbljeno bo za tople obroke dnevno.

Starši otrok s stalnim bivališčem v občinah Sežana, Divača, Komen in Hrpelje-Kozina krijejo stroške v višini
40 € tedensko na otroka.

(Starši otrok s stalnim bivališčem izven omenjenih občin krijejo stroške na otroka tedensko v višini 70 €.)

Otroka lahko prijavite za cel teden, prijave po dnevih niso mogoče.

Program bo izveden za najmanj 10 prijavljenih. V primeru, da se bo v posameznem terminu prijavilo
manj od 10 otrok, bomo program v tem tednu odpovedali.

Na osnovi prijav vas bomo po zaključku vpisa obvestili o terminih programa.

Če želite prijaviti svojega otroka v aktivne počitnice in celodnevno varstvo, vas prosimo,
da izpolnite prijavnico, zdravstvene podatke in izjavo in jo oddate na sedežu društva,
na elektronski naslov ali po pošti na naš naslov.

Vprašalnik in izjavo v zvezi s preprečevanjem širjenja koronavirusa je potrebno oddati prvi dan
ob prihodu otroka v varstvo.

Prijave sprejemamo NAJKASNEJE DO 15. 7. 2021 na naslov:

Medobčinsko društvo prijateljev mladine Sežana, Bazoviška cesta 11, 6210 Sežana
ali društvo.prijateljev@siol.net.

Za vse informacije smo vam na voljo na sedežu društva,
tel. 05 7341486 ali na zgornjem elektronskem naslovu.

*** CELODNEVNO VARSTVO v drugih krajih**

Starši otrok s stalnim bivališčem v občinah Krasi in Brkinov lahko svojega otroka vpišete v celodnevno
varstvo tudi v ostalih krajih in terminih izvedbe programa:

SEŽANA	HRPELJE	DIVAČA
29. 6.-3. 7. 2021	6. 7.-10. 7. 2021	3. 8.-7. 8. 2021
6. 7.-10. 7. 2021	13. 7.-17. 7. 2021	10. 8.-14. 8. 2021
13. 7.-17. 7. 2021		

Poleg programa aktivnih počitnic in celodnevnega počitniškega varstva vabimo otroke tudi na:

LETOVANJA NA MORJU

Vabimo vas na letovanja z možnostjo koriščenja zdravstvenega regresa!
Prispevek staršev na otroka za 7-dnevno letovanje znaša 98 €, plačljivo v treh obrokih.

Starši otrok, ki ne morejo koristiti zdravstvenega regresa, lahko zaprosite za večobročno odplačevanje ali cenejše oblike letovanja na osnovi prošnji!

Prispevek staršev na otroka za 7-dnevno letovanje znaša 260 € v več obrokih.

LETOVANJE FIESA - 18. 7.-25. 7. 2021

za predšolske otroke letnik 2014 in 2015, ki vstopajo v 1. razred, in osnovnošolce do 5. razreda .

LETOVANJE PACUG - 24. 7.-31. 7. 2021

za vse osnovnošolce in mladostnike

LETOVANJE PACUG – 20. 8.– 27. 8. 2021

za vse osnovnošolce in mladostnike

LETOVANJE V HRIBIH

LETOVANJE KRANJSKA GORA – 28. 8.–31. 8. 2021

za predšolske otroke letnik 2014 in 2015, ki vstopajo v 1. razred, in osnovnošolce do 5. razreda .

***Za štiridnevno letovanje koriščenje zdravstvenega regresa ni možno.**

Prijavnice za letovanja in vse informacije prejmete na sedežu društva, tel. 05 7341486, e-naslovu: drustvo.prijatelj@siol.net ali na spletni strani www.mdpm.si.

Ne pozabi na vabilo – vključi se v program svit

Program Svit je preventivni zdravstveni program, namenjen preprečevanju in

zgodnjemu odkrivanju raka na debelem črevesu in danki. V program so vsake dve leti povabljene osebe stare od 50 do 74 let, ki imajo urejeno osnovno zdravstveno zavarovanje.

Rak na debelem črevesu in danki je ena izmed najpogostejših oblik raka, za katero zbolevalo v Sloveniji. S pravočasnim odkritjem ga lahko zelo uspešno zdravimo ali celo preprečimo. Za to obliko raka je značilno, da se razvije iz predrakavih

DRŽAVNI PROGRAM
PRESEJANJA IN ZGODNJEGA
ODKRIVANJA PREDRAKAVIH
SPREMENB IN RAKA NA
DEBELEM ČREVESU IN DANKI

spremenb na steni črevesa, ki jih imenujemo polipi in ki se jih lahko pravočasno odkrije z udeležbo v Program Svit.

Sodelovanje v preventivnem programu je preprosto, saj večino korakov opravite kar od doma. Izpolnjeno Izjavo o prostovoljnem sodelovanju vrnete v Program Svit po pošti. Na podlagi podpisane izjave prejmete komplet dveh testerjev za odvzem vzorcev blata s priloženimi navodili. Pomembno je, da kuverto s testerji oddate v poštni poslovalnici in ne v poštni nabiralnik, saj se zaradi vremenskih vplivov vzorci lahko poškodujejo.

V laboratoriju Programa Svit se nato opravijo natančne analize vaših vzorcev blata, v katerih se ugotavlja prisotnost krvi

v blatu, ki je s prostim očesom ne vidite in ki je pokazatelj bolezenskih sprememb v črevesu – tudi polipov. Osebe z negativnim izvidom, kjer niso bile najdene sledi krvi v blatu, bodo v program ponovno povabljene čez dve leti. Osebe s pozitivnim izvidom pa bodo napotene na dodatne preiskave ter se kasneje s svojim osebnim izbranim zdravnikom dogovarjale o nadaljnjih postopkih obravnave.

Ker se rak na debelem črevesu in danki razvija daljše obdobje brez očitnih zdravstvenih znakov, je ključno, da se tudi osebe, ki so navidezno zdrave in ki spadajo v starostno skupino, v kateri je ta rak najpogostejši, odzovejo v preventivni program. Ko se pojavijo resne zdravstvene težave,

je morda bolezen že toliko napredovala, da je za učinkovito zdravljenje morda že prepozno.

V letu 2020 se je v občini Komen na vabilo v Program Svit odzvalo 64,20 % povabljenih oseb, kar občino uvršča med bolj odzivne v regiji. Tako kot drugod po Sloveniji, pa se tudi na tem območju bolje odzivajo ženske, kakor moški.

Če ste prejeli vabilo v Program Svit in se nanj še niste odzvali vas ponovno vabimo, da to storite čim prej. Program Svit vam lahko reši življenje!

Dodatne informacije o Programu Svit lahko dobite:

- pri svojem osebnem izbranem zdravniku ali
- na spletni strani www.program-svit.si.

Informacije so dostopne tudi v Svitovi kontaktni točki v Zdravstveno vzgojnem centru Zdravstvenega doma Sežana, ki pa trenutno zaradi ukrepov ob epidemiji ne izvaja vseh svojih aktivnosti.

Pomoč pri izpolnjevanju Izjave o prostovoljnem sodelovanju in vabljenju v program pa dobite:

- na elektronskem naslovu svit@nizj.si in
- v Svitovem klicnem centru na številki 01 620 45 21.

Živa Žerjal, NIJZ OE Koper

LJUDSKA UNIVERZA SEŽANA

Spoznaj svoje spretnosti – zaglej nove priložnosti!

Spletni Vprašalnik Ocenjevanje Spretnosti – **SVOS** je pripomoček, s pomočjo katerega lahko brezplačno ocenite lastne spretnosti. Namenjen je vsem generacijam odraslih, ki želite preveriti, v čem ste dobri in kaj lahko še izboljšate. Pri tem so na voljo naloge in izzivi iz vsakdanjega življenja in delovnega okolja s področja besedilnih, matematičnih in spretnosti reševanja v problemov v računalniškem okolju. S SVOS preverite tudi uporabo spretnosti doma in v službi, kako zdravo živite in svoje poklicne interese.

SVOS rešite po spletu, od doma. Rezultati, vključno s primerjavo z drugimi odraslimi, so samo vaši in jih dobite takoj. Pri interpretaciji teh rezultatov pa vam na Ljudski univerzi Sežana nudimo brezplačno pomoč in vam tudi svetujemo o možnostih izobraževanja, ki so vam na razpolago za izboljšanje svojih spretnosti.

Več o vprašalniku, brezplačnem dostopu in svetovanju vam je na voljo na vaši lokalni točki SVOS – na Ljudski univerzi v Sežani. Pokličete nas lahko po telefonu 05 73 11 303, kjer vam bomo odgovorili na vsa

vaša vprašanja. Test lahko rešujete doma, lahko pa tudi pri nas. Več informacij lahko dobite tudi na spletni strani <https://svos.acs.si>.

Andragoški center Slovenije ob podpori Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport in Evropskega socialnega sklada strokovno bedi nad ocenjevanjem spretnosti v Sloveniji. V sodelovanju z javnimi izobraževalnimi ustanovami skrbi, da je SVOS dostopen vsem odraslim. Za majhno državo, kot je Slovenija, je pomembno, da imajo vsi prebivalci razvite spretnosti. Izkoristite to možnost!

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Ena zaščitna očala za dober vid, popolno varnost in udobje med delom

Ste med tistimi, ki dnevno uporabljate nerodno kombinacijo zaščitnih očal brez dioptrije in običajnih očal z dioptrijo? Vas pri tem motijo odsevi in rosenje? Čas je za nova **zaščitna očala z dioptrijo**, usklajena z vsemi novimi standardi direktive EU (št. 89/686/EGS) o osebni varovalni opreml!

Zaščitna očala (z dioptrijo) so del Urškine in Tomove delovne opreme.

Kamnoseki, obdelovalci lesa ali kovin, varilci, zaposleni v kemičnih laboratorijih ter številni drugi poklici zahtevajo **uporabo zaščitnih očal**. Po temeljitem pregledu vida se pogovorimo in vam kot **mojstri očesne optike** svetujemo pri izbiri tako modela očal kot očalnih leč:

- preprečimo **moteče odseve svetlobe**,
- zagotovimo **manj rosenja** in **preprosto čiščenje**,
- nudimo **široko vidno polje** in **udobje nošenja**.

V Optiki Tom smo z mislijo na varnost oči na delovnem mestu pripravili nabor visokokakovostnih certificiranih zaščitnih očal, v katera po temeljitem pregledu vida vgradimo stekla z dioptrijo ter povečamo tako varnost kot udobje zaposlenih.

Kosovelova ulica 1b, 6210 Sežana, Tel.: 05 730 47 70, www.optikatom.com

**PREGLEDI VIDA
VSAK ČETRTEK**

Strokovni pregled vida

vam je na voljo vsak

četrtek, med 9. in 16. uro.

ALTERNATIVNI PROGRAMI IN MASAŽE NA KRASU

NOVO

MARGARETA ANA BOLE - višji fizioterapevt | Joga celice

Fizioterapevtske obravnave · Shiatsu diagnostika s terapijo
Individualni coachingi, readingi in celostne obravnave · Delavnice

PALMA SMREKAR

Masaže po akupresurnih točkah in meridianih · Individualne in skupinske meditacije
Psihološka astrologija in interpretacija sanj · Pogovor in svetovanje · Partnersko svetovanje

ZORA | Pot prebujanja

Pogovor z dušami · Pogovor z lastno dušo
Vpogled v zdravstveno stanje · Vpogledi v partnerski odnos in vse druge vrste odnosov
Vpogled v poslovno prihodnost · Vpogled v življenjsko poslanstvo

KIM MAHNIČ | Kimstones

Tretmaji s kristali · Hipnoza in regresija · Izdelava natalne karte in letne napovedi
Astrološki nakit iz dragih kamnov · Orgoniti · Atlantidske palice

Za naše storitve lahko unovčite turistične bone za nastanitev in masažne storitve do 31. 12. 2021.

ANDREJA HUMAR

AH-poslovne storitve, Andreja Humar s.p., Seča 119, 6320 Portorož

PE Ezoterika Studio gostuje v:

- 📍 Apartmaji Paradiso, Komen 98
- 📍 Kraška Hiša Andreja, Štanjel 13

Informacije o dogodkih

- 🌐 www.ezoterika.studio
- 📧 ezoterika.studio

Rezervacije terminov

- ☎ +386 (0)41 642 140
- ✉ info@ezoterika.studio

Dobro je vedeti

Občinska uprava Občine Komen

Telefon: 05 73 10 450
 Fax: 05 73 10 460
 Spletna stran: www.komen.si
 E-pošta: obcina@komen.si
 Uradne ure: ponedeljek in petek od 8.00 do 12.00
 sreda od 8.00 do 12.00 in od 15.00 do 17.00

Medobčinski inšpektorat in redarstvo občin Divača, Hrpelje – Kozina, Komen in Sežana

Telefon: 05 73 10 141
 E-pošta: soou@sezana.si
 Uradne ure: ponedeljek in petek od 7.30 do 11.00
 sreda od 7.30 do 11.00 in od 12.00 do 16.00

Krajevni urad Komen

Telefon: 030 720 220
 Uradne ure: vsak četrty torek v mesecu od 8.00 do 11.00 in od 12.00 do 14.00,
 Za nujne primere se obrnite na sedež Upravne enote v Sežani, tel. št.: 05 73 12 700.

Policijska pisarna Komen

(v prostorih Krajevnega urada Komen, Komen 86)
 Telefon: 05 70 71 500
 Uradne ure: sreda od 14.00 do 17.00.

Knjižnica Komen

Komen 118, 6223 Komen
 Telefon: 05 76 68 580
 E-pošta: knjiznica.komen@siol.net
 Delovni čas: torek in petek od 11.00 do 18.00
 sreda od 8.00 do 15. ure

Zdravstvena postaja Komen / Splošna ambulanta Komen

Telefon: 05 73 11 460

Lekarna Komen

Telefon: 05 73 11 790
 Delovni čas: ponedeljek od 12.00 do 19.00 ure
 torek, četrtek in petek od 8.00 do 15. ure
 sreda od 9.00 do 18. ure

Zbirni center Komen

torek: od 9. do 13.00
 četrtek: od 14. do 17.00
 sobota: od 9. do 13.00

Delovanje javne razsvetljave - prijava napak:

Javna razsvetljava d. d., Litijska cesta 263, Ljubljana
 Telefon: 01 5863 600
 E-pošta: info@jr-lj.si
 Spletna stran: www.jrl.si/prijava-napak

Zavetišče Oskar Vitovlje

Telefon: 05 30 78 570

JAVNA BLAGAJNA OBČINE KOMEN obratuje v poslovalnici Deželne banke Slovenije, d. d., v Komnu 118 c (pri pošti), odprta je od ponedeljka do petka od 8.00 do 12.00 ter od 13.00 do 16.00.

ODPRTO ŠIROKOPASOVNO OMREŽJE KOMEN - prijava poškodbe infrastrukture, ki ni povezana z motnjami delovanja storitev pri njih.

E-pošta: napake.oso@gvo.si
 Telefon: 02 333 26 23, 02 332 23 00
 (izven delovnega časa, med 15.00 in 7.00 naslednjega dne)

vilenica **36.**
 mednarodni
 literarni festival
 international
 literary festival

strah in
pogum
 fear and
 courage

7.-12. 9. 2021
www.vilenica.si

FESTIVAL GLEDANICA

vodeni ogledi • delavnice • koncerti in predstave • kresovanje

Štanjel in okoliški kraji
13. – 20. junij 2021

POPOTOVANJE PO DEŽELI PRAZGODOVINSKIH GRADIŠČ ~ KAŠTELIRJEV – Kras in Brkini

13. – 17. junij

Vodeni ogledi arheoloških najdišč: Gradišče nad Kobdiljem, Ajdovščina nad Rodikom, Vahta pri Kazljah, Debela griža

MEDNARODNA KONFERENCA KAŠTELIR

Sreda, 16. junij ter četrtek, 17. junij – ONLINE

9:00 – 17:30 Prazgodovinska gradišča in etnobotanika za trajnostni turizem

3. DAN KAŠTELIRJEV

Petek, 18. junij – Štanjel, Stolp na vratih – Kobdiljski stolp

14:30 Otvoritev notranje info-interpretacijske točke in razstave Skriti Štanjel

DELAVNICE

Sobota, 19. junij – Štanjel, Grajsko dvorišče

15:00 Marino Kranjac: »Piskaj in muči« Delavnica izdelovanja starodavnih glasbil

Nedelja, 20. junij – Štanjel, Grajsko dvorišče

15:00 Kulturno etnološko društvo Venček iz Štanjela: Delavnica venčkov Sv. Ivana

VODENI OGLEDI

Sobota, 19. junij in nedelja, 20. junij – Štanjel, Grajsko dvorišče

17:00 Nataša Kolenc: Vodeni ogled Skozi Štanjel, skozi čas

OTVORITEV ARHEOLOŠKEGA PARKA GLEDANICA S KRESOVANJEM

Nedelja, 20. junij – Štanjel, Turn

20:30 Prazgodovinska večerja
Prižig kresu in otvoritev arheološkega parka Gledanica
Izrazni ples Mehki čevlji, Tolkalna skupina The Groover: Glasbeno-plesna predstava: Sveti meč pravice
SToP in Janez Jocif: Tolkalni krog – Mistični krogi preteklosti

SPREMLJAJOČI PROGRAM

Sobota, 19. junij – Štanjel, Grajsko dvorišče

11:00 Zavod Škratelj: Otvoritev pravljичno-doživljajske poti Škratji Kras
20:00 SToP & Kristijan Kranjčan: Ritual, koncert mitov

Nedelja, 20. junij – Štanjel, Viteška dvorana

15:00 SToP: Glasbena predstava Moč kamna

Podrobnejši program: www.visitstanjel.si/prireditve |
FB @visitstanjel in @Projekt Kaštelir

V primeru slabega vremena, bo program v zmanjšanem obsegu izveden v notranjih prostorih. Del programa bo v živo predvajan na FB strani Projekt Kaštelir.

Projekt KAŠTELIR – Prazgodovinska gradišča in etnobotanika za trajnostni turizem in razvoj – od Krasa (preko Brkinov, Čičarije in Istre) do Kvarnerja sofinancira ESRR v okviru Programa sodelovanja Interreg Slovenija – Hrvaška.